RENTMEESTER

Roobol

NH

PAR. 2 m. ƒ 55½ F.-k. ƒ 551 .Nom.	LONDEN, 10 ...
BORD. 2 m. ƒ 55P.-k. ƒ 55¼ P. Nom.	AMSTERDAM kort —
HAMB. 2 m. ƒ 34G.-k. ƒ 34¼ G. Nom	Dito 3 m. 12-
WEENEN op 6 w. ƒ 34¾ Nom.	ROTTERDAM 3 m. 12-
AUGSBURG op 6 w. ƒ 34¾ Nom.	FRANKFORT, 1[illegible]
FRANKF. a/M. op 6 w. 98 Nom.	AMSTERDAM kort 99¾
ANTWERPEN, 11 Maart.	Dito 2 m. 99¼
AMSTERD. ⅛ fr. avans.	
ROTTERD. kort fr.	

Zeetijdingen.

Hellevoetsluis 14 Maart. Gisteren **arriveerd**[en] *Adriana*, D. v. Gent, v. Newcastle. — *Branch*, D. Galloway, [v.] Grangemouth. — *Margareth & Elize*, D. Samson, v. dito. — *Ether*[...] T. Buckley, v. Shields. — *Improvident*, H. Majoribanks, v. Su[n]derland. Van morgen **arriveerden** *Amelia*, H. Cross, [v.] Hull. — *Diligence*, H. Dass, v. Grangemouth. — *Tyne*, P. War[...] v. dito. — *Louise*, W. H. Jardin, v. Liverpool. — *Ocean*, J. L[...]son, v. Charlestown (in Eng.). — *Bancory*, J. Banker, v. Newcast[le]. — *Earl Talbot*, J. Miller, v. dito. — *Fisher*, P. Gribble, v. Peterh[ead]. — *Waters*, G. Waters, v. Sunderland. — *Friends*, H. Mc [...] Grangemouth. — *Voyager*, J. Mc. Intrijre, v. Inver[...] En **zeilden** *Garonne*, J. Meijers, n. Baltimore. — [...] J. K. Jansen, n. Suriname. — *De Jonge Cornelis*[...] n. Nantes. — *Eagle*, E. Garwood, n. Ipswich. — [...]loney, n. Hull. — *Rotterdam*, P. Bruce, n. Glasgo[w]. — R. Greenfield, n. Leith. — *Scheepsbouwlust*, W. Le[...]

Tooneelnieuws.

De *Rentmeester*, een stuk van middelmatige dramatische waarde, door prinses Amalia van Saksen geschreven, werd Zaturdag den 11den dezer, binnen deze stad ten tooneele gevoerd. Een bemiddeld land-edelman, de heer *van Thurmer*, die zich wederregtelijk van eene aanzienlijke erfenis, zijnen overleden broeder toebedacht, heeft weten meester te maken, welke, nevens zijn eigen eenigen zoon *Eduard*, ook *Rudolf*, den zoon zijns verongelijkten broeders groot brengt en tot de landhuishoudkunde opleidt, zoodat hij de taak van *Rentmeester* zijner bezittingen waarneemt; de zoon van den heer *van Thurmer*, die ten gevolge van eene romaneske ligtzinnigheid, eene vergissing van persoon veroorzaakt, waardoor hij zijnen neef den rentmeester de voor hem bes[...] van de[...] bruid, [...] schoo[...] de d[...] ong[...] he[...] le[...]

[...]lijk onder[...] lemen school[...]en

DE RENTMEESTER.

DE RENTMEESTER.

DE RENTMEESTER,

BLIJSPEL

IN VIER BEDRIJVEN.

VRIJ GEVOLGD NAAR HET HOOGDUITSCH,

DOOR

C. J. ROOBOL,
Tooneelspeler aan den Amsterdamschen Stads-Schouwburg.

AMSTERDAM,
J. C. VAN KESTEREN.
1840.

PERSONEN.

De Heer VAN THURMER.

EDUARD, *zijn zoon.*

RUDOLF, *zijn neef.*

De Graaf VAN LEISTENFELD.

MARIE, *zijne dochter.*

Juffer BEATE, *huishoudster op het landgoed van den Heer van Thurmer.*

LOUIS, *kamerdienaar van Eduard.*

LISETTE, *kamenier van Marie.*

GROEN, *een pachter.*

Het stuk speelt op het landgoed van den Heer van Thurmer.

DE RENTMEESTER.

EERSTE BEDRIJF.

Eene kamer op het slot.

EERSTE TOONEEL.

BEATE, *alleen.*

Ik zou toch om alles in de wereld wel eens willen weten, waarom de genadige heer eigentlijk hierheen getrokken is! — Hij heeft in de residentie een huis als een paleis, het uitzigt op de marktplaats, paarden van alle kleuren, welgekleede goede vrienden, schouwburgen, geleerde genootschappen, kransjes om kwaad te spreken, alle mogelijke gelegenheid, om zich te laten bewierooken, te laten bebabbelen en te laten bestelen, zoo als de groote heeren het nu eenmaal gaarne hebben, en hij laat dat volkomen geluk in den steek, om hier op het land te bevriezen, zich te vervelen en het zijn' evenmensch lastig te maken. Dat volkje uit de stad weet toch, waarachtig! uit klinkklaren overmoed, zelf niet wat het wil! — Als ik aan het lieve leven denk, dat thans bij ons zal aanvangen, dan zou ik bijna wenschen, dat ik

een mormeldier ware, om zoo zes maanden lang achter elkaâr te kunnen slapen. — De kok van den genadigen heer haalt in de keuken reeds alles het onderste boven, en de bedienden doen niets minder in de woonvertrekken; hooi en stroo van uitgepakte kisten ligt door de gangen gestrooid, en er is een leven en een geschreeuw, dat vleêrmuizen, die sints lang ontslapen zijn, weder van voren af aan oproerig worden. Ik wilde, zoo waar als ik Beate heet, liever tien vreemden hier in huis te logeeren hebben, dan den enkelen heer van den huize; de vreemden moeten lijden en mijden, of de poppen zijn aan het dansen, maar de heer van den huize? — die blaast de portretten van zijne eerwaardige voorouders wolken van tabaksrook onder den neus, en loopt met natte laarzen over de tapijten, en dan moet men hem nog wel eene dienaresse maken, en spelen nog „*s'il vous plait!*" toe.

TWEEDE TOONEEL.

BEATE, LOUIS.

LOUIS.

Juffer Beate!

BEATE.

Wat is er nu weder aan de hand?

LOUIS.

De genadige heer laat u zeggen, dat gij de logeerkamers zoo spoedig mogelijk in orde zoudt brengen.

BEA-

BEATE.

En dat zou de genadige heer gezegd hebben? — Mijnheer Louis, dat heeft hij niet gezegd, of hij kent de oude Beate niet meer. In orde brengen! Waar *ik* de direktie voer, daar *is* alles in orde, en behoeft niet eerst in orde gebragt te worden. — Maar, wat moet er dan gebeuren met de logeerkamers?

LOUIS.

Wij verwachten bezoek.

BEATE.

Zoo? Wie komt er dan hier?

LOUIS.

De genadige heer zegt, een vriend uit zijne jeugd, mijnheer de Graaf van Leistenfeld.

BEATE.

Alzoo een manspersoon? Nu, dat kan nog aankomen. De hemel beware ons slechts voor dames.

LOUIS.

Waarom dat?

BEATE.

Waar een jagtgeweer in de voorkamer staat en een paar laarzen met bont gevoerd, daar laat ik een' gemakkelijken leuningstoel aanrukken en geduchte blokken hout in de kagchel werpen, en daarmede is het uit, — maar, waar ik eene volgepropte zijden *ridicule* zie liggen, waar ik bordpapieren doosjes zie zwerven, en waar ik *eau de Cologne* ruik, daar is nu een tapijt noodig, en dan een gordijn, dan moet er een kussen wezen, en

 dan

dan een spiegel, nu moet er thee worden gezet, dan moet er limonade worden klaar gemaakt, en wat de dame niet in het hoofd krijgt, dat valt der kamenier wel in. — Ach, mijnheer Louis, zoo een vrouwelijke logeergast is eene bittere plaag!

LOUIS.

En aan die plaag zult gij toch niet ontkomen, want mijnheer de Graaf brengt de gravin zijne dochter mede.

BEATE.

Dat die man nu ook eene dochter moet hebben! — En wanneer komen die gasten dan?

LOUIS.

De genadige heer was van gedachten, dat zij hem eene acht of veertien dagen tijd zouden laten, opdat hij zich op hunne ontvangst zoude kunnen voorbereiden, — maar mijnheer de graaf is een onrustig man, die nooit geduldig zijn' tijd kan afwachten, en dus kwam dezen morgen de tijding, dat onze gasten gisteren avond in Thalberg zijn aangekomen, en dat zij dezen namiddag bij tijds hier zullen zijn.

BEATE.

Van daag nog? — En hoe lang moeten wij ze houden?

LOUIS.

Hoe lang? Wel, ik denk, dat dat van de omstandigheden zal afhangen.

BEATE.

Van de omstandigheden?

LOUIS.

LOUIS.

Ja, want zij komen niet louter voor pleizier. Ik ben alles te weten gekomen — alles — en ik wil het u des noods ook wel vertrouwen, — maar, mondje digt, Juffer Beate, — het is een geheim van mijn' heer!

BEATE.

Ik beloof u, zoo geheimhoudend te zijn als gij zelf. — Laat nu eens hooren.

LOUIS.

Er is kwestie van een huwelijk van de gravin.

BEATE.

Met den jonker Eduard?

LOUIS.

Met hem. Hij kent haar reeds en hij bemint haar — zij kent hem ook en zij bemint hem, dat is te zeggen, zij bemint hem, maar zij kent hem eigentlijk niet, of zij kent hem, maar —

BEATE.

Gij praat, dunkt mij, volslagen onzin.

LOUIS.

Dat doe ik opzettelijk, opdat gij mij niet zoo geheel en al duidelijk zoudt verstaan. Ik heb op mijne reizen zoo wat van de staatkunde geleerd.

BEATE.

Gij zijt met den jongen heer in Praag geweest, — dat is ook eene verre reis, op welke magtig veel kennis is optedoen! — *Ik* ben in mijne jeugd in Triëst geweest!

LOUIS.

Ik ben in Praag geweest — maar incognito! —

Gij hebt het misschien in uw geheele leven niet tot het incognito gebragt?

BEATE.

Incognito?

LOUIS.

Wat zou ik doen? Mijnheer deed zich vóór onder een' aangenomen' naam; om hem nu niet te verraden, deed ik als hij, en noemde mij Henri. Menig aardig Praagsch meisje denkt gewis nog aan dien Henri, met eenige belangstelling.

BEATE, *voor zich.*

Ik geloof, dat die knaap gek is geworden.

LOUIS.

Op eene reis *incognito*, Juffer Beate, krijgt men wereld- en menschenkennis. Voor den rijken, den voornamen man zijn alle harten geŏpend. Het is geene kunst, zich bemind te maken, als men zijn' rang en zijn' hoogen stand doet gelden, maar.... als een arme jongen zich voortedoen, de wissels en kredietbrieven in de portefeuille verborgen, de ridder-orde onder het vest, en dan toch een meisje zoodanig het hoofd op hol te brengen, dat zij bereid is een leemen hutje en eene watersoep met ons te deelen, dat kittelt, dat vleit iemands eigenliefde, ja, Juffer Beate, dat is nog ware romantiek!

BEATE.

Mag ik u een glaasje water presenteren, met wat suiker en azijn, Mijnheer Louis? Het rijden schijnt u geëchauffeerd te hebben.

DER-

DERDE TOONEEL.

De vorigen, RUDOLF.

RUDOLF.

Welkom, duizend maal welkom, mijn goede Louis! Laat ik u eens bekijken! — Gij zijt mager geworden, ja, dat komt van het reizen. — Kan ik den ouden Heer ook zien?

LOUIS.

Hij is vermoeid van den nachtelijken rid, en heeft zich een weinig te bed gelegen.

RUDOLF.

Dat spijt mij bitter. Hij zal boos op mij zijn, omdat ik niet bij zijne aankomst tegenwoordig ben geweest, maar ik kom, zoo als gij mij hier ziet, van Feldkirchen, waar ik met metselaars en timmerlieden gehaspeld heb, over den bouw van de nieuwe boerderij. Maar, Jonker Eduard slaapt toch niet?

LOUIS.

O neen! die is den tuin ingewandeld.

RUDOLF.

Bezorg gij hem mij hier, goede Louis, bezorg gij hem mij hier! Ik ben zoo hartelijk verlangende, om hem te zien, en ik durf toch het huis niet uit te gaan, omdat de oude heer misschien naar mij kon vragen. — Hij heeft het toch in Praag regt naar zijn' zin gehad, niet waar?

LOUIS.

Ja, dat zou ik denken. Men kan wel zeggen, dat

dat hij onder zijn's gelijken magtig veel opziens gebaard heeft, zoo als ik onder mijn's gelijken. Bohemen is een overheerlijk land! Ik heb alles, wat ik daar gezien en bijgewoond heb, op papier gebragt; het *cahier* is tachtig quarto vellen dik. Het is tot Mijnheer des Jonkers dienst, als hij lust heeft, om het te lezen.

RUDOLF.

Te veel kennis geeft hoofdpijn. Bezorg gij mij mijn' Eduard hier!

LOUIS.

Ik zal zien, of ik hem kan vinden.

(Hij vertrekt.)

VIERDE TOONEEL.

RUDOLF, BEATE.

RUDOLF.

Ik kan u niet zeggen, hoe blijde ik ben, dat oom weêr hier is.

BEATE.

Mijnentwege had hij wel in de stad kunnen blijven.

RUDOLF.

Ik wil niet hopen, Juffer Beate, dat u dit ernst is? anders zou ik boos op u kunnen worden. Hij is zoo goed — en ik heb hem zoo lief.

BEATE.

Hij is toch dikwijls genoeg onvriendelijk tegen u.

RU-

RUDOLF.

Omdat ik mij zoo niet weet te gedragen — omdat ik slechts een landman ben, die zich op zijne verfijnde manieren niet verstaat; daarom kan hij zich, natuurlijker-wijze, met mij niet gemeenzaam maken, maar hij meent het daarom toch goed met mij — en beknort hij mij somtijds eens, — dat doet hij enkel om mij te verbeteren.

BEATE.

Als hij u eene opvoeding had gegeven zoo als aan Mijnheer zijn' zoon, dan zoudt gij u gewis nu even zoo goed voordoen als die.

RUDOLF.

Maar dan zou ik niet in staat zijn, om mijn brood te verdienen, zoo als ik nu doe. De dans-, de scherm-, en de muzijklessen zijn slechts voor rijke lieden, en niet voor een' armen duivel, zoo als ik ben. Ziet ge, dat wist oom heel wel.

BEATE.

Gij hadt kunnen studeren.

RUDOLF.

Dat heb ik immers gedaan. Ik heb in de landhuishoudkunde gestudeerd, en was, door ooms goedheid, in staat, om, na het eindigen mijner leerjaren, dadelijk in werkelijke dienst te kunnen treden. Met de jonge heeren, die van de Hooge School komen, gaat het lang niet zoo vlot van de hand, die moeten dikwijls jaren lang voor niet dienen.

BEATE.

Maar, daarvoor hadt gij ook later iets voor-

namers kunnen worden, dan een rentmeester is.

RUDOLF.

Neen, Juffer Beate. Ik ben acht maanden in het jaar in vijf dorpen de *eerste* persoon! dat is eene zeer aangename gedachte, voor welke ik in 't geheel niet ongevoelig ben.

BEATE.

Tot slot zult gij het u nog wel tot eene eer rekenen, de rentmeester van mijnheer uw' oom te zijn!

RUDOLF.

Dat doe ik ook, want deze betrekking verschaft mij de gelegenheid, om mijnen weldoener zijne liefdegiften weêrom te kunnen betalen. Wat meer is dan dat, dat zal de hemel hem vergelden. Mij valt het niet drukkend, en gaarne wil ik, in dat opzigt, mijn leven lang zijn' schuldenaar blijven.

BEATE.

Gij stelt u, waarachtig! aan, als of gij den genadigen heer, wie weet hoe veel, te danken hadt!

RUDOLF.

Heb ik hem niet te danken, alles wat ik heb en wat ik ben? Hij noemt mij zoon, en ik noem hem vader, en dat van regtswege, want hij heeft mij als een vader behandeld. Toen hij mij in zijn huis opnam, was ik een wees, zonder bescherming of middelen.

BEATE.

Wiens schuld is het, dat gij zulks waart? Wie had u de erfenis van uwe zalige oud-tante afhandig gemaakt?

RU-

RUDOLF.

Mijne oud-tante kon hare goederen vermaken, aan wien zij wilde, oom was zoo goed haar neef als mijn vader.

BEATE.

Uw zalige heer vader was de lieveling der oude dame. Haar eerste testament, dat weet ik, was geheel ten zijnen voordeele gemaakt.

RUDOLF.

Dan heeft zij zich later anders bedacht.

BEATE.

Die goede man was zeker wel wat verkwistend, en iemand die niet veel orde in zijne zaken had —

RUDOLF.

Nu, ziet ge!

BEATE.

Maar, met dat alles wil ik toch wel wedden, dat het met dat tweede testament niet geheel zuiver toegegaan is.

RUDOLF.

Komt gij mij al weêr met die geschiedenis aan boord?

BEATE.

Eene oude kamenier, die bij Mevrouw van Sommer heeft gediend, heeft mij verteld —

RUDOLF.

Begin me toch niet met babbelarijen!

BEATE.

Als ik zoo bedenk, dat gij van regtswege misschien onze landheer zoudt wezen, en nu, in plaats daarvan — och, laat mij mijn' mond houden!

RU-

RUDOLF.

Dat belet ik u niet.

BEATE.

Maar als de vork zóó in den steel steekt, als ik vermoed, dan zal de onregtvaardige man zijne straf niet ontgaan. Onregtvaardig verkregen goed gedijdt niet.

RUDOLF.

Laat gij mij dan mijn ontbijt maar gedijen, want dat heb ik eerlijk verdiend. — Dat is een verdriet met die oude vrouwen!

BEATE.

Nu, nu, ik spreek geen woord meer. — Is Mijnheer de Jonker gisteren bij den houtvester geweest?

RUDOLF.

Neen.

BEATE.

En eergisteren ook niet?

RUDOLF.

Even min. De houtvester is nu immers weêr gezond, en dus behoef ik niet meer naar hem te gaan vragen.

BEATE.

Anders speeldet gij nog wel eens tarok met hem.

RUDOLF.

Dat doe ik niet meer.

BEATE.

En bragt hem de koeránten.

RUDOLF.

Die zend ik hem thans met Peter.

BEA-

BEATE, *lagchende.*

Juffrouw Jetje ziet het in 't geheel niet gaarne, dat gij daar van daan blijft.

RUDOLF.

En daarom juist, blijf ik er van daan. U, Juffer Beate, u, die eene vrouw van doorzigt zijt, u kan ik het wel zeggen. Ik ben alles behalve een ingebeelde gek, maar, ik heb meenen op te merken, dat het meisje genegenheid voor mij begon op te vatten, — ik — nu, zie, door zoo iets voelt men zich altijd gevleid —. ik heb dan juist ook geen' hekel aan haar, maar trouwen zou ik haar niet gaarne, dat niet. Om tot zulk een' gewigtigen stap te komen, zou zij mij nog veel beter moeten bevallen, dan ze mij doet. Wat zouden dus de gevolgen zijn van mijne verdere bezoeken aan het huis van den houtvester? Ik zou mij daar niet kunnen onthouden, mij zoo beminnelijk mogelijk voor te doen, het meisje zou zich iets in 't hoofd gaan halen, weigerde misschien andere partijen en zou zich naderhand van hartzeer dood kwellen, als zij zag, dat er met mij niets van aan was. Neen, dan is het beter en eerlijker, in tijds terug te keeren.

BEATE.

Ik heb het immers altijd wel gezegd, dat gij iemand zijt, die zijns gelijken niet heeft. Gelukzalig is de vrouw, aan wie gij eenmaal ten deel valt.

RUDOLF.

Die, lieve Juffer Beate, die woont misschien in

de maan, want, hier op de wereld — och! wat ik gaarne zou hebben, dat krijg ik niet, en wat ik krijgen kan, — dat zou ik niet gaarne hebben.

VIJFDE TOONEEL.

De vorigen, EDUARD.

EDUARD.

Ha! zie ik u eindelijk weder, goede, eerlijke jongen!

RUDOLF.

Mijn waarde, beste Eduard! — Wel, hebt gij op uwe reis somtijds eens aan mij gedacht?

EDUARD.

O ja — zeker, — kunt gij daaraan twijfelen?

RUDOLF.

Ei nu — — al hadt gij nu ook juist niet aan mij gedacht, wat zou dat dan nog! Gij hebt immers onder de vreemde menschen niets gehoord en gezien, wat u aan mij zoude hebben kunnen herinneren.

BEATE.

Dat Praag moet eene mooije stad zijn, — of het wel nog grooter is dan Triëst?

EDUARD.

Ha, zie daar juffer Beate ook; goeden morgen! De bedienden verlangen zeer dringend naar u.

BEATE.

Ja, dat kan ik wel denken, dat is om de logeerkamers — ik had het, warempel! bijna ver-

ge-

geten. Ja, als ik aan het praten raak, dan blijven alle bezigheden liggen. Ik weet wel dat ik zoo ben, het is een bitter zwak, — maar, lieve hemel! het praten is ook het eenige genoegen van oude menschen. *(Zij vertrekt.)*

EDUARD, *haalt diep adem.*

He! he!... Zeg eens, zij komt toch niet weêrom?

RUDOLF.

Vast in geen uur, intusschen kunt gij mij vertellen — als gij namendlijk tijd voor mij te verliezen hebt.

EDUARD.

Het was in Praag regt pleizierig. — Jammer, dat ik u niet mede kon nemen.

RUDOLF.

In de kringen, waarin gij daar verkeerd hebt, had ik misschien slecht gevoegd.

EDUARD.

Gij zijt zeker een weinigje boersch, en dan uwe beschroomdheid, zoodra gij eene gekleede dame ontmoet.....

RUDOLF.

Weet ge wat ik toch gaarne zou hebben gezien, de schoone, prachtige gebouwen, en dan de gedenkteekens uit den voortijd.

EDUARD.

Van de oude Libussa, meent gij? Ach, vriendlief, ik had geen' tijd, om mij met die dame bezig te houden; er zijn in Praag zoo veel mooije Marianne's.

RUDOLF.

Onze huisgenooten hier dachten vast en zeker, dat gij uit Bohemen eene vrouw zoudt medebrengen.

EDUARD.

Hm! hm! — wie weet —

RUDOLF.

In ernst? Hebt gij iets voor u uitgezocht?

EDUARD.

Dat zou wel kunnen wezen.

RUDOLF.

Gij gelukkig mensch! Is ze mooi?

EDUARD.

Ja, ten minste in mijne oogen.

RUDOLF.

Of zij goed en braaf is, dat vraag ik niet, dat spreekt van zelve, dewijl gij haar lief hebt. — Is ze rijk ook?

EDUARD.

Schatrijk!

RUDOLF.

En eene voorname dame?

EDUARD.

Eene gravin!

RUDOLF.

En heeft ze ú zoo regt van harte lief?

EDUARD.

Ik heb redenen, om het te gelooven.

RUDOLF.

Gij gelukkig mensch! Maar, gij verdient het, ik

ik gun het u, op mijne eer, Eduard, ik gun het u!

EDUARD.

Gij zoudt misschien wel gaarne zelf eene voegzame partij willen aantreffen?

RUDOLF.

Dat geloof ik, dolgaarne. Het huisselijk geluk moet eene schoone zaak zijn, maar, och! lieve hemel! ik mag mij de gedachte daaraan wel uit het hoofd zetten.

EDUARD.

Waarom?

RUDOLF.

Wie, zoo als ik, zonder vermogen is —

EDUARD.

Die is bij een huwelijk juist het zekerste van zijne zaak, want als hij gekozen wordt, kan hij overtuigd zijn, dat zulks uit liefde geschiedt, terwijl daarentegen een rijk man — — O, als gij eens wist, Rudolf, hoe dikwijls mij het denkbeeld gekweld heeft, dat ik het gunstig onthaal, hetwelk mijner *attentie's* bij jonge dames te beurt viel, slechts aan mijn geld te danken had.

RUDOLF.

Maar, nu zijt gij toch ook al te bescheiden.

EDUARD.

Neen, jongen! overmaat van bescheidenheid was nooit mijn gebrek.

RUDOLF.

Gij bezit, ook buiten uw vermogen, alle eigenschappen, die bij meisjes opzien baren. Als

ik uwe welgemaaktheid had, en uwe kracht in het schermen en in het dansen....

EDUARD.

Als ik mij-zelven in den spiegel bezag en mij bij andere jonge lieden vergeleek, dan had ik steeds ijdelheid genoeg, om te hopen, dat men mij wel om mij-zelven zou kunnen beminnen, maar om tot een huwelijk te kunnen besluiten, moest ik de overtuiging hebben — de overtuiging.

RUDOLF.

En hebt gij die van uwe aanstaande?

EDUARD.

Ik heb haar op de proef gesteld, en geloof dus, van haar hart zeker te zijn.

RUDOLF.

Op de proef? — Hoe hebt gij dat aangevangen?

EDUARD.

Mijn vader weet geen woord daarvan.

RUDOLF.

Was het dan iets ongerijmds?

EDUARD.

Heden zal ik het hem vertellen, en ook u zou ik het gaarne zeggen — want ik ben in dat geval niet geheel zonder schuld omtrent u.

RUDOLF.

Wat toch heb ik met uw huwelijk uitstaande?

EDUARD.

Schrik maar niet! Er kan voor u niets onaangenaams uit voortvloeijen; heden na den maaltijd gaan wij in den tuin, en daar zal ik het u vertellen. — En, hoor eens, Rudolf, als gij zoudt

wil.

willen trouwen, dan zal ik eens met mijn' vader spreken, misschien weet hij wel iets voor u op te schommelen. Hij heeft nu in de stad een' zekeren heer Van Hollberg leeren kennen, die vijf dochters heeft, en die alle vijf beschikbaar zijn en op een' man zitten te wachten. Het zou wel mogelijk zijn, dat daar iets te negotiëren zou wezen.

RUDOLF.

Als het zoo wezen moet, zal het zich wel schikken.

ZESDE TOONEEL.

De vorigen, de Heer VAN THURMER.

THURMER.

Ha, daar is Rudolf! Goeden morgen! Hoe gaat het?

RUDOLF.

Hoe zou het mij anders gaan als goed, daar ik de vreugde geniet, Mijnheer mijn' vader weêr te zien.

THURMER.

Waar waart gij dezen morgen?

RUDOLF.

Te Feldkirchen. Met den bouw der boerderij aldaar wordt in de volgende week begonnen. Als Mijnheer mijn vader het toestaat, dan zal ik mij in den namiddag bij hem vervoegen, en rekening en verantwoording doen. — Wij hebben de wol,

op de laatste markt, niet onvoordeelig verkocht, — vijftien daalders den steen.

THURMER.

Gij neemt de landhuishouding krachtdadig ter harte — vlijtig, zeer vlijtig, — ik moet zulks roemen.

RUDOLF.

Het geldt immers het voordeel van mijnen goeden heer vader.

THURMER.

De oude landhuishoudkundigen prijzen u allen bijzonder.

RUDOLF.

Ik tracht dagelijks meer en meer van hen te leeren, om mijnen weldoener zoo nuttig mogelijk te kunnen zijn.

THURMER.

Ei wat, weldoener?!... Gij zijt de zoon mijns broeders. Ik heb aan u gedaan, wat ik schuldig was, meer niet. Wat kondet gij helpen dat uw vader een slecht huishouder was?

RUDOLF.

Och! laat mijn' vader rusten; hij moet toch een goed man geweest zijn.

THURMER.

Goed, ja; maar ligtzinnig — een verkwister! Hij zoude gewis voor zijn einde ook nog het vermogen zijner tante hebben doorgebragt, als hij het geërfd had. Het is een geluk voor u, dat het in mijne handen is gevallen, want daardoor

was

was ik in staat, om voor u te zorgen. — Niet waar, gij zijt tevreden met uwen toestand?

RUDOLF.

Zeker ben ik dat.

THURMER.

Gij hadt immers in geen geval iets anders willen worden als een rentmeester?

RUDOLF.

Eenmaal heb ik zin gehad in den militairen stand, maar ik heb aan niemand een woord daarvan gezegd.

THURMER, *glimlagchende.*

In den militairen stand? — Nu, als gij dat volstrekt hadt gewild —

RUDOLF.

Neen, neen, ik overlegde de zaak eens ter dege, en, ziet ge, toen wilde ik lang niet. Mijne uitrusting zoude u handen vol geld hebben gekost, en, ware ik soldaat geweest, dan zou' ik niet een voor u hebben kunnen arbeiden.

THURMER.

Als de wereld u zóó hoorde spreken, dan zoude men ten laatste wel gelooven, dat ik u slechts had opgevoed, om eene rentmeestersplaats op het landgoed uit te winnen.

RUDOLF.

En, zie, ik kost u toch uw geld zoo goed als een ander.

THURMER.

Genoeg hiervan. Het is mij echter aangenaam te hooren, dat gij tevreden zijt. Tevredenheid is

het hoogste goed van 't leven, en de rijkdom geeft ons hetzelve niet — in tegendeel. — Zoudt gij wel verlangen, rijker te wezen, dan gij zijt?

RUDOLF.

Ei nu, — een weinigje meer zou juist niet schaden.

THURMER.

Zoo? Welnu dan, wees gerust, gij zult het eenmaal beter hebben, dan gij het nu hebt. — Ik mag niet over 't hoofd zien, dat de erfenis uwer oud-tante aanvankelijk voor uwen vader bestemd was, en dat alleen zijne dolzinnigheid, aan welke gij geene schuld hebt, mij dezelve heeft verschaft. — Laat mij nu met mijn' zoon alleen, — ik heb met hem te spreken. (*Rudolf gaat.*) En — Rudolf! — houd, van het geld, dat gij voor de wol geïnkasseerd hebt, honderd daalders af voor u.

RUDOLF.

Waarvoor?

THURMER.

Voor uwe goede bezorging — voor —

RUDOLF.

Mijn waarde vader zal toch niet denken, dat, hetgeen ik daar straks zeide — ?

THURMER.

Neen, neen, ik denk *niets*; maak, dat gij weg komt!

RUDOLF.

Hartelijk dank! Gebruiken kan ik het best.

(*Hij vertrekt.*)

ZE-

ZEVENDE TOONEEL.

THURMER, EDUARD.

THURMER.

Die Rudolf is en blijft toch een stoethaspel van een' jongen!

EDUARD.

Een goedhartige sul!

THURMER.

Tot iets anders als tot een rentmeester had hij van zijn leven niet gedeugd.

EDUARD.

Dat kan men niet weten. Dom is hij niet, en wanneer hij niet onder de boeren ware opgegroeid —

THURMER.

Dan zou hij misschien nu een verongelukt student zijn, of een officier zonder bekwaamheid. Wat de natuur voor den ploeg bestemd heeft, dat past zoo min in de uniform, als achter de balie. Desniettemin zou men echter altijd met der tijd iets meer voor hem kunnen doen.

EDUARD.

O zeker — hij is toch ook uw lijfelijke neef.

THURMER.

En daarbij — zoudt gij wel gelooven, Eduard, dat er oogenblikken zijn, in welke het mij schier berouwt, dat ik de erfenis van tante Sommer aanvaard heb.

EDU-

EDUARD.

Hoe zoo?

THURMER.

O die erfenis——! ik heb veel om harentwille geleden, — zeer veel. Het vooroordeel ter gunste van eerstgeborenen schijnt in de menschelijke natuur te liggen, eenen jongeren zoon gunt niemand een bijzonder geluk. — Verspreidde men zelfs niet, dat ik mijne tante met mijnen broeder in onmin had gebragt — en de gebreken van haren ouderdom mij ten nutte had gemaakt. — De gebreken van den ouderdom? — Zij sprak tot aan haar' dood, met zeer veel' zamenhang, en twee onbesproken getuigen hebben voor het geregt verklaard, dat zij haar testament, bij gezonden verstande, heeft veranderd.

EDUARD.

Dan is uw geweten volkomen buiten schoot, en gij kunt uwe benijders laten praten.

THURMER.

O ja, gewis; ondertusschen geeft het mij toch altijd een pijnlijk gevoel, dat ik ten koste der mijnen een rijk man geworden ben.

EDUARD.

Welnu, zoo geef aan Rudolf — geef, geef hem, lieve vader! Hoe meer gij hem geeft, des te meer maakt gij mij verheugd.

THURMER.

Waarachtig? Nu, ziet ge, dat is de reden, waarom ik zoo vurig verlang, dat uw echt met de gravin Leistenfeld tot stand kome. De gravin

is

is rijk — zeer rijk. — Haar vermogen — daarbij mijn landgoed Walbach en een kapitaal van veertig duizend daalders zouden u in staat stellen, een der eerste huizen in de residentie daar te stellen, en het zoude u niet eens aan de koude kleêren raken, als ik dit landgoed hier aan Rudolf vermaakte.

EDUARD, *hoogst verwonderd.*

Dit landgoed hier?

THURMER.

Er zullen gewis lieden zijn, die mij daarom zullen gispen, dat weet ik wel — mijn testament kan ligt eenig opzien verwekken, maar aan het oordeel der nijdige menigte is mij niets gelegen, en ook niet aan het uwe, zoodra ik zie dat gij hebzuchtig zijt!

EDUARD, *glimlagchende.*

Hebzuchtig? Ik, vader? — De Hemel gave, dat de winkeliers en restaurateurs van mijne hebzucht wisten te spreken, dan hadt gij niet zoo dikwijls schulden voor mij behoeven te betalen. (*Lagchende.*) Neem het mij niet kwalijk, maar ik kan dat woord: „hebzuchtig!" niet opkrijgen! Eduard Thurmer hebzuchtig!

THURMER.

Wanneer hij dat niet is, dan zal hij zijnen armen neef gunnen —

EDUARD.

Het bezit der geheele aarde gun ik hem! — Neen, dat toch niet, er moet iets voor mij over blijven, maar anders gun ik hem alles, wat gij hem

hem ooit of immer maar wilt toevoegen, dien goeden jongen! Verwonderd heb ik mij over uwe edelmoedigheid — slechts verwonderd! Het is toch iedereen' vergund zich te verwonderen.

THURMER.

Als Rudolf dit landgoed bekomt, dan zal hij wel tevreden zijn, denk ik.

EDUARD.

Nu, als hij daarmede niet tevreden zoude zijn!!

THURMER.

Zoo veel, als dit landgoed waard is, zoude zijn vader hem bezwaarlijk van de erfenis hebben nagelaten.

EDUARD.

Bezwaarlijk — ten minste te oordeelen, naar hetgeen men van hem verhaalt.

THURMER.

En meer dan dat zoude eenen mensch van het slag van Rudolf slechts hinderlijk zijn aan zijn waar geluk. Zie! de gedachte, omtrent mijnen neef geheel en al als vader te handelen, stelt mij gerust — en van nu af aan spreek ik niet meer met u over dit onderwerp — de zaak is afgedaan. (*Na eene pauze.*) Nog heden komt de gravin Leistenfeld hier aan. Gij zijt toch wel met haar op een' goeden voet?

EDUARD, *meesmuilende.*

Ja — en neen!

THURMER.

Ik wil niet vreezen, dat er nog kwestie van „neen" zal zijn?

EDU-

EDUARD.

De vader heeft u immers, voor twaalf jaren reeds, de hand zijner dochter voor mij, als het ware, per kontrakt toegezegd.

THURMER.

En de freule, om wier liefde, vóór de verloving, te winnen, gij die reis hebt gemaakt?

EDUARD.

De freule bemint mij.

THURMER.

Gij zijt altijd zoo karig met uwe woorden, als ik van uw verblijf te Praag spreek, dat ik reeds vaak op de gedachte ben gekomen, dat gij iets voor mij verzwijgt.

EDUARD.

Thans zult gij alles weten.

THURMER.

Het verwondert mij zeer, dat de graaf den brief, dien ik u voor hem heb medegegeven, nimmer heeft beäntwoord, ja niet eens, in de missive, waarbij hij mij zijne aanstaande komst berigt, van uw bezoek gewag maakt.

EDUARD.

En toch is dat alles dood natuurlijk. Uwen brief, vooreerst, heb ik niet afgegeven.

THURMER.

Hoe, jongen! gij durfdet — ?

EDUARD.

En wat mijn bezoek aanbelangt, zoo gelooft de graaf geen oogenblik dat hij uwen zoon, dat hij

Edu-

Eduard gezien heeft, en de gravin Marie gelooft het even min.

THURMER.

Niet? En, hoe zoo dat?

EDUARD.

Om mij, als de bestemde bruidegom, te presenteren, was mij veel te prozaïsch, en scheen mij, als rijke erfgenaam, ook wat te gewaagd. Ik wilde eens zien, wat ik door mijn eigen ik konde gedaan krijgen, en gaf mij daarom in Praag voor mijn' neef uit.

THURMER.

Voor Rudolf?

EDUARD.

Ja. Hebt gij wel opgemerkt, dat ik, in de eerste dagen na mijne terugkomst, naar den naam van Eduard in 't geheel niet hoorde?

THURMER.

Dat is mij niet in 't oog geloopen, want gij hoort zoo dikwijls niet.

EDUARD.

Als onbemiddeld landjonker liet ik al de batterijen mijner beminnelijkheid op de freule spelen.

THURMER.

Gij zijt een gek!

EDUARD.

Van tijd tot tijd werd ik zwaarmoedig. O, gij weet niet, lieve vader, welke bekoorlijkheid, de zwaarmoedigheid van een' armen landjonker, voor een sentimenteel meisje heeft. De gravin Marie vereerde mij weldra met hare bijzondere oplettendheid.

heid. In gezelschappen volgde mij haar blik overal; sprak zij met mij, dan deed zij zulks op eenen in 't oog loopenden zachten toon, met eene uitdrukking, waarin medelijden en bezorgdheid doorstraalden. Op danspartijen spoorde zij mij aan tot dansen. Zij bepraatte haren vader, om mij ten zijnen huize te noodigen. Door hare bemoeijing werd ik tot het bijwonen van landtogtjes gevraagd, en zij won, zoo als ik uit eene goede bron weet, met veel deelneming, narigten in bij hare bekenden, omtrent mijn doen en laten. Kortöm, het belang, hetwelk zij in mij stelde, was onmiskenbaar, en ik ben zeker, dat ik langs dien ongemeenen weg, hare toegenegenheid verworven heb.

THURMER.

Hebt gij haar uwe liefde verklaard?

EDUARD.

Door beteekenisvolle zuchten wel, door woorden niet.

THURMER.

Maar, wat moet er nu van worden, als zij komt, en in den gewaanden heer neef mijnen zoon erkent?

EDUARD.

Dat zal een hoogst romantisch tooneel geven. Zij mag niet dadelijk uit hare dwaling worden geholpen. Ik moet eerst zien, hoe zij zich een weinigje om dien Rudolf Thurmer kwelt.

THURMER.

Daar gebeurt niets van. Zoodra ik den graaf en de freule zie, zeg ik aan beiden ronduit —

EDUARD.

O! dat doet gij gewis niet — dat verdriet zult gij mij niet aandoen!

THURMER.

Jongen! als gij, door onnoodige fratsen, de partij deedt afspringen! Eduard, dat zou mij buiten mij-zelven brengen!

EDUARD.

Mij ook, want het meisje bevalt mij. Maar, zulk een ongeluk is hier in 't geheel niet te duchten. — Vader! lieve vader! Gij hebt reeds zoo menige gekheid van mij door de vingers gezien, laat mij nu nog slechts voor deze enkele maal begaan, en ik beloof u, dat ik gedurende een geheel jaar geen speelgezelschap zal bijwonen en geen paard zal dood jagen! Bekoort u dit schoone vooruitzigt niet? Ja, het bekoort u! (*Hij omarmt zijn' vader.*) Victoria!... De vader is voor het oogenblik figurant op zijns zoons tooneel! — (*Hij vertrekt met drift.*)

THURMER, *loopt hem na.*

Het jongen!... hoor hier!... Eduard! hoor! —

Einde van het Eerste Bedrijf.

TWEEDE BEDRIJF.

(Eene kamer van Rudolf in het verblijf van den rentmeester. — In den achtergrond twee deuren, voor eene van welke een kraamschot staat. — Aan een der zijschermen hangen eenige kleine boekenplankjes, met boeken bezet, aan de andere zijde staat eene tafel, op welke eenige rekeningen liggen.)

EERSTE TOONEEL.

RUDOLF, *alleen.*

(Hij heeft eene rol met geld in de hand.)

Waarachtig! honderd daalders zijn toch spoediger verdeeld, dan ik gedacht zou hebben. Maar, welk eene vreugde kan men er zich mede verschaffen, welk eene groote vreugde —! en ik begrijp nu, beter dan ooit, dat de menschen zoo vurig naar rijkdommen trachten. Een millionair moet toch een gelukkig schepsel zijn! Hij kan alle dagen zoo vele vriendelijke gezigten zien, als ik heden. Als ik aan dien ouden Veit denk en aan die arme Lena, kijk! dan zou ik hardop kunnen schreijen, van innerlijk genoegen. — Nu heb ik net nog deze veertig daalders over, daar-

van betaal ik het schoolgeld voor Leonards kinderen, bezorg Hans van den schoolmeester op een ambacht, en dan koop ik voor mij-zelven laken voor een' éléganten rok, tegen dat oom hier misschien bezoek krijgt. (*Er wordt aan de deur getikt.*) Wie klopt daar? Binnen!

TWEEDE TOONEEL.

RUDOLF, DE GRAAF, MARIE.

GRAAF.

Is het gepermitteerd?

RUDOLF.

Wien heb ik de eer voor mij te zien?

GRAAF.

Een' goed' vriend van den genadigen heer. Gij zijt zeker Mijnheer de opzigter of rentmeester?

RUDOLF.

De rentmeester! — Ja, die ben ik. Verlangt gij bij den genadigen heer aangemeld te worden?

GRAAF.

De hemel beware mij! In tegendeel, bid ik u zelfs, om hem onze aankomst te verzwijgen, want, ziet gij, — (*Hij wijst hem eene scheur in zijne mouw aan.*) wij moeten ons toilet maken, eer wij het durven wagen, om ons op het slot te presenteren. Er is ons een schrikkelijk ongeluk gebeurd.

RUDOLF.

Een ongeluk?

GRAAF.

GRAAF.

Ons rijtuig is gebroken en ligt daar buiten vòor het dorp op den straatweg. Woont hier in de nabijheid een smid?

RUDOLF.

Geen tweehonderd schreden van het slot, ginds in dat roode huis. Ik ga, om hem te halen.

GRAAF.

Zoudt gij ons niet een paar mannen kunnen bezorgen, die, terwijl de smid aan den arbeid is, onze pakkaadje naar binnen droegen?

RUDOLF.

Op het oogenblik!

GRAAF.

Wij veroorzaken u toch geene ongelegenheid, als wij intusschen hier vertoeven?

RUDOLF.

Niet de minste ter wereld, als gij het hier zoo voor lief wilt nemen. (*Hij brengt stoelen aan.*) Hebt de goedheid, en neemt uw gemak!

GRAAF.

Vergun mij, te blijven staan.

RUDOLF.

O, ik bid u! Maakt mij niet verlegen. (*Hij geleidt Marie naar eenen stoel.*) Het juffertje ziet doodsbleek.

MARIE.

Het is niets. Ik ben slechts een weinig geschrikt.

RUDOLF.

Mag ik u dienen met eén' citroen en een glas frisch water?

MARIE, *zet zich.*

Ik dank u, het gaat reeds over.

RUDOLF, *tot den graaf.*

Wien hebt gij bij uw rijtuig achtergelaten?

GRAAF.

De kamenier en den bediende.

MARIE, *tot Rudolf.*

Ach, waarde heer, wees zoo goed, om op onzen koffer acht te geven, al mijn weinigje opschik ligt daarin, — en dan rekommandeer ik u bijzonder die groote hoedendoos, dat zij niet te veel geschud of gehavend worde.

RUDOLF, *tot den graaf.*

Dit is misschien wel de freule uwe dochter?

GRAAF.

Ja, mijne dochter.

RUDOLF, *ter zijde.*

Zij ziet er lief uit, die dochter. (*Tot Marie.*) Er zal geen letsel aan de goederen komen.

(*Hij vertrekt.*)

DERDE TOONEEL.

DE GRAAF, MARIE.

MARIE.

Een zeer beleefd, vriëndelijk mensch!

GRAAF.

Ik zal hem later een cadeau maken. (*Hij zet zich.*) Ach!.... He!.... nu voel ik toch ook, dat ik geschrikt ben. Die verwenschte postillon! Reed

Reed de kerel niet als een dolle op dien satanschen straatweg, tot dat de as in tweeën brak!

MARIE.

Gij hebt hem immers onöphoudelijk aangedreven, om hard te rijden, en hem een dubbeld drinkgeld beloofd, als hij —

GRAAF.

Zulke menschen vallen altijd van het eene uiterste in het andere, en kennen geenen middenweg tusschen kruipen en rennen. — Dubbeld drinkgeld! Dat kan de goede vriend zich nu wel uit het hoofd zetten, want ik zal hem toch voor mijn' opgereten' arm en mijn gekwetst been wel niet gaan betalen. Bovendien doet hij misschien mijne zoo mooi ontworpene verrassing ook nog wel mislukken, wanneer ons onheil gerucht maakt in het dorp. Hoe laat is het?

MARIE, *ziet op de huisklok.*

Twaalf ure!

GRAAF.

Dat is goed — men wacht ons op het slot niet voor drie ure. — Dus zouden wij den tijd hebben, als wij slechts niet verraden worden, om ons hier met alle gemak op te schikken, om daarna in prachtig gala —— Hoe wordt gij wel te moede, Marie, wanneer gij denkt aan het bezoek op het slot?

MARIE.

Juist niet heel angstig.

GRAAF.

En ik zoo regt hartelijk wél. Honderde malen

 heb

heb ik den hemel gedankt, dat hij mij de gelegenheid gaf, om uwe hand reeds op uw zijfde jaar te verzeggen, en mij zoo doende van alle kwelling bevrijdde, die andere vaders hebben, tot dat zij hunne dochters in Hymens tempel brengen.

MARIE.

Ik geloof toch, vadertje! dat het mij, in geen geval, aan een' minnaar zou ontbroken hebben.

GRAAF.

Ontbroken? De hemel beware mij! Neen, kind! ik zou slechts bang geweest zijn, dat gij overvloed van die waar zoudt gehad hebben, en dan ware de een te jong geweest, en de andere te oud, de een te dom, en de andere te slim, de een te voornaam, en de andere te gering, dan zou het minnebriefjes hebben geregend, dan waren er jaloezij, deklaratie's en serenades in 't spel gekomen, de minnaars zouden mijn huis hebben plat geloopen, en ik zou door dat alles slechts lastig gevallen en gekweld zijn geworden, en gij weet toch immers, hoe zeer ik alles haat, wat mij lastig valt en kwelt.

MARIE, *glimlagchende.*

Ja, dat weet ik!

GRAAF.

De rust, kind! de rust is het beste wat wij op de wereld hebben. Uit liefde voor de rust wil ik immers in mijn eigen huis niet eens weten, welk eten er klaargemaakt wordt. — Als gij getrouwd zijt, dan breng ik alle jaren den zomer

hier

hier bij u door, en 's winters komt gij met uw' man bij mij te Praag, dat heb ik den ouden Thurmer reeds geschreven. — Buiten mijnen huisopzigter, mijnen kassier en mijnen secretaris kan ik volstrekt niet.

MARIE.

En dat is die drie heeren regt naar hunnen zin.

GRAAF.

De jonge Thurmer is, zoo als men algemeen zegt, een beschaafd, welopgevoed mensch.

MARIE.

Slechts een weinigje ligtzinnig, zegt men er bij.

GRAAF.

Des te beter, dan heeft hij een goed hart.

MARIE.

Nu, wij zullen hem wel leeren kennen, en is hij, zoo als ik hoop, mijne liefde waardig, dan zal hij mijn man worden. Niet uit bloote eigenzinnigheid, dat beloof ik u, goede vader, niet uit bloote eigenzinnigheid, zal ik weigeren, het heilige woord, hetwelk gij gaaft, gestand te doen. Alleen hoogere inzigten zouden *daartoe* mij kunnen dwingen, en mogt dat het geval zijn, dan zou ik u mijne beweeggronden mededeelen, die gij alsdan gewis zoudt billijken.

GRAAF.

Wat verstaat gij onder uwe hoogere inzigten?

MARIE.

Dat, lieve vader, is vooreerst nog mijn geheim.

GRAAF, *snel.*

Een geheim? — dan wil ik het niet weten —

 vol-

volstrekt niet! — De geheimen hebben zelden iets aangenaams.

MARIE.

Gij weet, dat ik niets voor u verborgen houd, als wat u zou kunnen verontrusten.

GRAAF.

Dat weet ik. Gij zijt een door en door verstandig meisje, en hebt mij door uw welgepast zwijgen reeds menig verdriet gespaard. (*Na eene pauze.*) Uw hart is toch geheel vrij? — Zoo veel kunt gij mij wel zeggen.

MARIE.

Mijn hart? — ei nu — ik geloof, ja — zoo half en half ten minste.

GRAAF.

Hoe!... lieve hemel —!

MARIE.

Schrik niet, lieve vader!

GRAAF.

De jonge Rudolf, niet waar? De neef van uw' bruidegom, die ons te Praag bezocht heeft, die zuchten aan de maan adresseerde, en dikwijls aan tafel gezigten trok, als of hem de tranen in de soep wilden ontvallen — is u die misschien niet geheel onverschillig?

MARIE.

Waarom zoude hij mij onverschillig zijn?

GRAAF.

Ei nu — dan zou het toch beter geweest zijn — Interesseerde hij u?

MA-

MARIE, *levendig.*

Dat kan ik niet ontkennen.

GRAAF.

En, beken het mij, interesseert hij u nog een weinig?

MARIE.

Dag en nacht denk ik aan hem.

GRAAF.

Marie!

MARIE.

Schrik niet, dat heeft niets te beduiden.

GRAAF.

Niets te beduiden? Als gij den eenen wilt trouwen, en den anderen bemint?

MARIE.

Beminnen? Bemin ik Rudolf Thurmer dan? Maak mij niet angstig! Eenmaal dacht ik zelf bijna — en dan dacht ik het weêr niet — Neen, neen, ik bemin hem niet, of dan toch slechts een weinigje.

GRAAF.

Nu, als gij dag en nacht aan hem denkt?!

MARIE.

Dat zou ik toch doen, al beminde ik hem ook in 't geheel niet, daar is eene geheel bijzondere omstandigheid mede in 't spel. — Thans van iets anders, lieve vader! Ik zoude u gaarne iets vragen, — maar gij moet mijne vraag niet verkeerd opnemen. Als ik nu den jongen Thurmer trouw, hoe veel krijg ik dan mede ten huwelijk?

GRAAF

GRAAF.

Honderd duizend gulden voor uw uitzet, — en na mijn' dood alles, wat ik bezit.

MARIE.

Honderd duizend gulden? Dat is heerlijk!

GRAAF, *ziet haar verbaasd aan.*

Dat verheugt u alzoo?

MARIE.

O! niet uit eigenbaat — maar — den grond mijner blijdschap zult gij vernemen gelijktijdig met mijn geheim.

GRAAF.

Gij zijt en blijft een zottinnetje!

MARIE.

En gij zijt en blijft een allerliefste papa!

(*Men hoort eene klok slaan.*)

GRAAF.

Hoe laat slaat het daar?

MARIE.

Half een!

GRAAF.

Ik mogt toch inderdaad wel eens naar buiten gaan, en zorgen, dat zij onze pakkaadje niet vlak voorbij de vensters van het slot dragen.

MARIE.

Maak u niet moede.

GRAAF.

Ik moet mij beweging verschaffen op mijnen schrik.

(*Hij vertrekt.*)

VIERDE TOONEEL.

MARIE, *alleen.*

(*Na eene pauze.*) Ik geloof toch niet, dat ik Rudolf Thurmer bemin, ofschoon hij mij meer belang inboezemt en mij meer bezig houdt, dan tot nu toe een eenig man mij gedaan heeft. Maar dat is medelijden met zijn' treurigen toestand, dien hij zoo diep schijnt te gevoelen; en dan ook maakt de gedachte, dat ik de persoon ben, door welke zijn lot verbeterd en hij in zijn regt weder hersteld zal worden, dat ik hem beschouw als mijn *protégé.* — Maar hoe kwam dokter Braun ook op het denkbeeld, om zijne bekentenis in de handen van een meisje af te leggen? — Wel is waar, in de handen van een verstandig meisje, dat moet ik zelf zeggen, en dat als meisje reeds den berouwhebbenden zondaar met meer verschooning behandeld heeft, dan een man zou gedaan hebben. Hij heeft mij intusschen daardoor toch in een zeer zonderling parket gebragt: — mijn vader mag niets te weten komen, voor dat mijne zaak ten einde gebragt is, want hij zou er zich ziek over kwellen, en buiten hem ken ik niemand, in wien ik vertrouwen genoeg stel, om hem tot medeweter van een geheim te maken, met hetwelk de eer van een' overledene gemoeid is. Ik kan alzoo bij de zwaarste taak, die ik in mijn leven gehad heb, slechts met mij-zelven raadplegen; maar bij slot is dat ook goed, zoo brengt

mij

mij niemand in de war en helpt mij van den regten weg af, dien ik besloten heb in te slaan, en die mij, als de jonge Thurmer een man van eer is, gewis het zekerste tot mijn doel voert. — Die arme Rudolf! Of hij nog in Bohemen is, of reeds teruggekeerd. Ik weet eigentlijk zelf niet regt, of ik wenschen moet hem hier te vinden. Intusschen, waarom niet? Mislukt mijne onderhandeling, dan is de voor mij bestemde echtgenoot mijner niet waardig, ik zie van hem af en kan beminnen, wien ik wil; gelukt dezelve daarentegen, dan wordt Rudolf gelukkig, en het is mij, als of hij voor mijne rust niet meer gevaarlijk zijn zou, indien hij gelukkig ware. Maar, waarom moet ik dan ook altijd juist aan Rudolf Thurmer denken! — Mijn vader heeft toch wel gelijk, en het voegt niet. — Ik wil de bibliotheek van den heer rentmeester eens in oogenschouw nemen, dat zal mij verstrooijing geven. (*Zij treedt naar de boekenplankjes, en leest de titels der boeken.*) „Landhuishoudkunde, — handboek voor houtvesters, — stalvoedering," — — hier boven staan, naar het schijnt, boeken van eene andere soort. — „Geschiedenis der kruistogten. — Oden van Klopstock." — Zie eens aan! — „Odyssea en Ilias, vertaald door Vosz." — De heer rentmeester moet een man van smaak zijn. — Ik wil spoedig een' zang lezen uit mijne lieve Odyssea.

(*Zij neemt het boek, gaat zitten en leest.*)

VIJF-

VIJFDE TOONEEL.

MARIE, RUDOLF.

RUDOLF.

Ik heb mijnheer uw' vader in mijn slaapvertrekje gebragt. Uwe pakkaadje is onderweg, en uwe kamenier zal dadelijk hier zijn. — Hebt gij ook nog iets anders te bevelen?

MARIE.

Gij geeft u zoo veel moeite om ons, dat gij ons inderdaad verlegen maakt.

RUDOLF.

Ik doe het gaarne! op mijne eer, ik doe het gaarne! Ik zou wel mogen zien, dat hier alle dagen rijtuigen braken met zulk een' inhoud. — Zag ik u niet lezen, mijne Freule?

MARIE.

Vergeef mij mijne onbescheidenheid, maar ik vond in uwe bibliotheek mijnen lievelingsdichter, Homerus.

RUDOLF.

Homerus? Kent gij dien? en houdt gij van hem? Zie, dat verheugt mij, want bij mij gaat hij boven alles! Ik heb geene kennis van de poëzij, ik weet niet, wat de geleerden daarin schoon noemen, maar dit boek hier, geloof ik, moet iedereen' bevallen, die het hart op de regte plaats draagt.

MA-

MARIE.

Voor een' rentmeester op het land moet de Odyssea, naar mijn gevoelen, eene bijzondere aantrekkelijkheid hebben.

RUDOLF.

Niet waar? Men wordt daarbij waarlijk trotsch op zijnen stand, en dikwijls denk ik zoo bij mijzelven, als in de tijden van Odysseus de zwijnenhoeders koningszonen waren, wat moest ten dien tijde dan een rentmeester wel geweest zijn.

MARIE.

Gij schijnt in 't algemeen de lektuur te beminnen?

RUDOLF.

O ja, maar ik heb weinig tijd tot lezen, daarom lees ik niets als goeds.

MARIE.

Dus leest gij veel, ofschoon ook niet velerlei.

RUDOLF.

Ik zoek mijn verstand te vormen, zoo goed als ik kan, want ik stel dat de geest zoo goed zijn voedsel moet hebben als het ligchaam.

MARIE.

Bij zoo veel verstandelijke beschaving moet gij u hier gewis toch zeer afgezonderd en niet wel op uwe plaats gevoelen?

RUDOLF.

Hoe zoo?

MARIE.

Dewijl het u waarschijnlijk ontbreekt aan eenen omgang, die voor u zou voegen.

RU-

RUDOLF.

De omgang met de landlieden is geenszins zoo onbelangrijk, als gij misschien wel denkt. Die menschen hebben dikwijls een zeer gezond oordeel, en dan is onze dominé een braaf en een gestudeerd man, wien ik alle zondagen bezoek. Adellijke naburen hebben wij hier zeker wel niet.

MARIE.

Gij zijt ongehuwd?

RUDOLF, *ziet haar eenige oogenblikken aan en glimlacht.*

Ja, voor het oogenblik nog.

MARIE.

Waarom lacht gij?

RUDOLF.

Om — om — om niets. Gij, mijne genadige Freule, gij zult misschien wel spoedig trouwen?

MARIE.

Dat zal veel afhangen van het noodlot en van de sterren.

RUDOLF.

Hebt gij — vergeef mij mijne vraag — hebt gij reeds een minnaar?

MARIE.

Een minnaar? Neen, dien heb ik niet.

RUDOLF, *verheugd.*

Niet? (*Bedrukt.*) Of misschien een *pretendent?*

MARIE.

Dat kon wel zijn.

RUDOLF.

Nu, heb ik het niet gezegd?!

MARIE.

Wat deert u?

RUDOLF.

Mij? Niets ter wereld!

MARIE, *voor zich.*

Een zonderling mensch! (*Luid.*) Uw landheer is een bekende mijns vaders — zijt gij met hem tevreden?

RUDOLF.

Hij is een voortreffelijk man! Wanneer u slechts in het eerste oogenblik zijn uiterlijk voorkomen niet tegenstaat, dan zal hij u gewis wel bevallen.

MARIE.

Is zijn zoon, jonker Eduard, bij hem, op het slot?

RUDOLF.

Ja.

MARIE.

Welken dunk hebt gij wel van den jonker Eduard?

RUDOLF.

Hij is een goede jongen.

MARIE.

Hij moet wat ligtzinnig zijn?

RUDOLF.

Hij is ook jong en rijk.

MARIE.

Een weinigje ingebeeld?

RUDOLF.

Nu, hij is ook juist niet mismaakt.

MA-

MARIE.

Maar, niet waar, tot eene handelwijze die tegen de eer strijdt, houdt gij hem niet in staat?

RUDOLF.

Zoo als mij-zelven!

MARIE.

Hij heeft geene neiging tot gierigheid?

RUDOLF.

Neen, veeleer tot verkwisting.

MARIE.

Ik dank u! Dat was het alleen, wat ik weten wilde.

RUDOLF, *ter zijde.*

Dat is misschien Eduards bruid zelf wel! Neen, neen, dat wil ik niet hopen.

MARIE, *voor zich.*

Die rentmeester is geen alledaagsch verschijnsel — ik moet, als ik langer hier blijf, zijne betrekkingen uitvorschen, zijne geschiedenis nasporen. —

ZESDE TOONEEL.

De vorigen, LISETTE.

LISETTE, *met eene hoedendoos in de hand.*

Freule! hier ziet gij eene half doode kamenier voor u! Als de waardin uit de herberg mij, voor geld en goede woorden, niet een half glas wijn had gegeven, dan zou ik niet in staat zijn geweest, om het tot hier toe te brengen.

MARIE.

Is onze koffer binnengebragt?

LISETTE.

Ja. Maar, zoo als ik nu zie, heeft uw toilet door den halsbrekenden val slechts weinig geleden, en het zal voldoende zijn, als ik u op nieuw het haar opmaak en u eene *écharpe* over de schouders hang.

RUDOLF.

Maak van deze kamer gebruik, volkomen naar uw welgevallen, ik ga mijnen weg.

MARIE.

Gij, arme man, gij zult aan de verongelukte reizigers denken!

RUDOLF.

Meer, dan mij dienstig is, vrees ik! Meer, dan mij dienstig is! (*Ter zijde, onder het heengaan.*) Doe uwe oogen toe, arme Rudolf! doe uwe oogen toe! Dat zijn uitheemsche planten, die bloeijen niet in den tuin van een' landman.

(*Hij vertrekt.*)

LISETTE.

Hier is misschien wel de kamer van den heer rentmeester?

MARIE.

Die goede man! Wij verjagen hem uit zijne woning.

LISETTE.

O! maak u daarover in 't minst niet verlegen. Zulk eenen landbouwer valt niet dagelijks het geluk te beurt, eene schoone freule bij zich te

zien. —

zien. — Neem uw gemak! Hier is waarachtig een spiegel!

(Marie gaat aan de tafel zitten. — Lisette zet haar den hoed af, en neemt haar den kam uit de haren, zoo dat hare vlechten los hangen.)

MARIE.

Moet dat alles los?

LISETTE.

Lieve Freule, bedenk eens, dat gij u voor uwen bruidegom zult vertoonen, en dat de eerste indruk dikwijls voor het geheele leven beslist. *(Na eene pauze.)* Of onze neef Rudolf ook hier zou zijn?

MARIE.

Misschien! Mij is dat onverschillig.

LISETTE.

Dat arme jonge mensch! — Hij was wat verliefd op u.

MARIE.

Dat scheen wel zoo — maar zoo iets tellen de mannen niet veel.

LISETTE.

Apropos van mannen! Mijnheer de rentmeester, onze goedhartige huisvester, ziet er in 't geheel niet kwaad uit.

MARIE.

Hij heeft een zeer eerlijk, trouwhartig gezigt, en is ook geenszins ontbloot van beschaving, — ik heb lang met hem gesproken, hij moet een kind van fatsoenlijke ouders zijn.

LISETTE.

Is hij nog ongetrouwd?

MARIE.

Wat gaat u dat aan?

LISETTE.

Och! ik meende maar zoo.... als wij hier blijven, dan zou het misschien voor mij geene onaardige verovering zijn.

MARIE.

Voor u? — De rentmeester zou juist een man voor *u* zijn!

LISETTE.

Nu, waarom niet? Op het land neemt men het zoo naauw niet met de beminnelijkheid der mannen, en moge hij misschien ook minder aangenaam *vrijen* dan menig ander, dan zou hij toch des te zekerder *nemen*, en dat is van meer belang. (*Er wordt aan de deur geklopt.*) Hoor! wie klopt daar?

MARIE.

Men komt! Zóó kan ik mij voor geen' mensch laten zien. (*Zij springt op, en ijlt achter het kraamschot, Lisette snelt haar met de hoedendoos na.*)

ZEVENDE TOONEEL.

MARIE *en* LISETTE, *buiten het gezigt.* GROEN, *door de vrije deur in den achtergrond komende.*

GROEN.

De hemel geve, dat ik hem vinde, mijne laatste hoop berust op hem. Hij moet voor den dag komen met geld, hij moet! ik kan hem in dit geval niet sparen; en hij zal ook wel, want hij is goedhartig en kan geen geld in zijne handen houden. Hier is niemand te zien. Waarschijnlijk is hij daar binnen in zijn kabinetje. (*Hij klopt aan de zijdeur.*) Heer Jonker! uwe Genade, een enkel woordje.

MARIE, *tot Lisette.*

Jonker? — Uwe Genade?

LISETTE, *tot Marie.*

Dus niet rentmeester!

MARIE, *tot Lisette.*

Misschien een jong edelman, die hier de landhuishoudkunde leert. — (*Zij gaan terug.*)

ACHTSTE TOONEEL.

De vorigen, RUDOLF, *door de zijdeur komende.*

RUDOLF.

Genadige Freule!.... Ha, zijt gij het, mijn waarde Groen — ik dacht —

 GROEN.

GROEN.

Ja, ik ben het, een ongelukkig huisvader, die, wanneer gij hem ongetroost naar huis zendt, hier van daan en de wijde wereld in moet gaan.

RUDOLF.

Wat is u overkomen? Gij ziet er geheel ontdaan uit.

GROEN.

Ik ben gisteren in de stad geweest bij mijnen landheer, den ouden gierigen baron Stiller. Ik moest hem twee honderd daalders betalen, maar het slechte jaar, mijn talrijk huisgezin..... ik heb ter naauwer nood honderd bij elkaâr kunnen brengen.

RUDOLF.

Dat is erg! zeer erg!

GROEN.

Ik trachtte den baron te bewijzen, dat geene verwaarloozing van mijn huishouden, maar alleen ongeluk mij de geheele betaling onmogelijk maakte, ik hield hem de ellende voor oogen, waarin ik met vrouw en kinderen zou storten, als ik de pacht kwijt raakte. — Vergeefs! Hij sprak van uithalen, trakteren, achteloosheid — kortöm, ik moet betalen of gaan.

RUDOLF.

Gij zijt inderdaad niet geheel zonder schuld, mijn goede Groen! Herinner u slechts, wat ik u zoo dikwijls gezegd heb. Intusschen heb ik in

mij-

mijne ziel medelijden met u, en als ik in staat was, om u te helpen —

GROEN.

Dat zijt gij, dat zijt gij, lieve Jonker! Gij kunt mijn reddende engel worden. Ik kwam hier naar het dorp toe, waarachtig slechts om u mijn' nood te klagen, daar ik weet, hoe goed gij zijt; doch ik hoorde de lieden vertellen, dat de genadige heer u dezen morgen een geschenk van honderd daalders gemaakt heeft. Die som dient u misschien slechts, om eene pleizierpartij mede te maken! Gij geeft die ligt aan een' galanteriekoopman, of verspeelt dezelve. Mij redt gij van mijn' ondergang, als gij ze mij wilt leenen, voor een jaar — slechts voor een jaar, — dan geef ik ze u trouw en eerlijk terug.

RUDOLF.

Hebt gij dan ook juist de volle honderd daalders noodig?

GROEN.

Met minder ben ik niet geholpen.

RUDOLF.

En heden nog?

GROEN.

Op zijn laatst binnen acht dagen.

RUDOLF.

En als gij ze niet bekomt?

GROEN.

Dan ben ik een verloren man! — Mijne vrouw

kan zich als dienstmeid verhuren, en mijne kinderen kunnen gaan bedelen.

RUDOLF.

Ach, waarom zijt gij niet eenige uren vroeger bij mij gekomen!

GROEN.

Gij zult toch de honderd daalders wel niet reeds verdaan hebben?

RUDOLF.

Ik heb er nog slechts veertig van over.

GROEN.

Dat vergeve u de hemel! Daar ziet men nu, hoe voorname lieden den zegen verbeuzelen, die den armen op de been kon helpen.

RUDOLF.

Groen, ik vergeef het aan uwe smart, maar ligtzinnig verbeuzeld heb ik het geld niet. Ik ben zelf ook niet rijk, en ken de waarde van het geld. Vijftig daalders heb ik aan den ouden Veit gegeven, om zijnen zoon van de dienst vrij te koopen, en tien daalders aan de arme Lena, wier eenige koe gestorven was. Dus heb ik nog slechts veertig daalders over. Ik wilde mij een' nieuwen rok laten maken, maar dat kan ik laten. Daar, neem, wat ik u geven kan, en zie, of misschien een ander goed mensch —

(Hij biedt hem de rol met geld aan.)

GROEN, *bitter, terwijl hij het geld terugstoot.*

Laat dat ook heen kuijeren, heer Jonker! waar

het

het andere been gekuijerd is? Halve hulp is geene hulp! — Vergeef mij, dat ik u lastig gevallen heb. (*Hij wil vertrekken.*)

RUDOLF.

Gij denkt toch niet, Groen, dat ik u iets voorlieg? Vraag het aan Lena en aan Veit.

GROEN.

Ik ben niet bevoegd, u rekenschap te vergen van uw eigendom. Vaarwel! Misschien hoort gij, na verloop van een paar dagen, vertellen, dat men hier in den omtrek een lijk uit het water heeft gehaald; zulk een ongeluk valt immers nu en dan wel eens voor, en men maakt daarvan geen' grooten ophef.

RUDOLF.

Groen, het doet mij leed, u te moeten zeggen —

GROEN.

Wat dan?

RUDOLF.

Dat gij een slecht mensch zijt!

GROEN.

Ik doe slechts, wat ik genoodzaakt word te doen.

RUDOLF.

Gij zult in 't geheel niets doen! Die zich om hals wil brengen, zegt het niet vooruit; — gij wilt mij schrik aanjagen, dewijl gij gelooft, dat ik mijn geld voor u achterhoud, en denkt, dat de vrees u zal verschaffen, wat het medelijden u wei-

weigert. — Zie, dat weet ik wel! Ik weet ook, dat gij u op uwe uittarting beroemen zult en misschien met mijne goedhartigheid den spot zult drijven. Maar gij zijt ongelukkig, gij hebt vier kleine kinderen, en uwe vrouw is eene brave vrouw! daar! — (*Hij trekt schielijk eene schuiflade open.*) — neem dit kleine ringetje met diamanten, het erfstuk mijner tante, en hier dit horlogie, misschien leent men u daarop zestig daalders.

MARIE, *die oplettend heeft geluisterd, geeft Lisette een teeken, waarop deze vertrekt door de deur die achter het kraamschot is, en nu treedt zij naar Rudolf toe.*

Noemdet gij dezen heer niet Groen?

RUDOLF.

Gij hier, mijne Freule?

MARIE, *tot Groen.*

Noemt gij u Groen?

GROEN, *verlegen.*

Jacob Groen.

MARIE.

Pachter op een der landgoederen van den baron Stiller?

GROEN.

Ja!

MARIE.

Ha! juist. — Dan ben ik door een' uwer schul-

de-

denaars belast, u deze som ter hand te stellen. —

(Zij duwt snel eene beurs in zijne hand, en spoedt zich naar de deur.)

RUDOLF, *haalt haar in, bij de deur, en grijpt haar bij de hand.*

Freule! . . . .

MARIE.

O! gij zijt de edelste der menschen!

(Zij vertrekt.)

RUDOLF *ziet haar, verheugd, na.*

GROEN *staat verwonderd.*

Einde van het Tweede Bedrijf.

DER-

DERDE BEDRIJF.

(Eene kamer op het slot.)

EERSTE TOONEEL.

DE GRAAF *en* MARIE *treden binnen.*

GRAAF.

Daar zijn wij nu toch waarachtig hier binnen geslopen als dieven! — De oude Thurmer zal het gewis niet kunnen droomen, dat zijne gasten zich reeds in zijn huis bevinden. — Het zal een kluchtig spektakel zijn, als hij, misschien nog in zijn ochtendjapon, hier in de kamer komt, en zijn' ouden vriend in groot *gala* voor zich ziet staan! — Ten spijt der slechte straatwegen en der lompe postillons zie ik mijn plan van verrassing nogthans gelukken, en van dat lastige en gehate komplimenten maken in het portier en op de trede van het rijtuig zijn wij vrij. — Maar, gij spreekt geen enkel woord, Marie?!

MARIE.

Ik luisterde naar hetgeen gij zeidet.

GRAAF.

Gij komt mij, sedert een half uur, in 't geheel niet

niet opgeruimd meer voor. Klopt het hartje eindelijk? Begint de angst boven te komen?

MARIE, *verstrooid.*

De angst? Waarvoor?

GRAAF.

Voor de zamenkomst met den bruidegom.

MARIE.

Dat is ook waar, — daar dacht ik in dit oogenblik niet aan.

GRAAF.

Niet? Hoe is dat nu mogelijk?! — Waar dacht gij dan anders aan?

MARIE.

Aan een zeer roerend tooneel, van hetwelk ik toevallig in de woning van den rentmeester getuige was, en waardoor ik, geloof ik, zoo ernstig gestemd ben geworden.

GRAAF.

Een roerend tooneel? Ach, ik begrijp het al! Laat mij uwe beurs eens zien?

MARIE.

Die is ledig.

GRAAF.

Dacht ik het niet! — Dus al de twintig dukaten?

MARIE.

Zijn weg!

GRAAF, *lagchende.*

Maar wat zult gij nu in een vreemd huis, waar men zich door edelmoedigheid bemind moet maken, aanvangen zonder geld?

MARIE.

Onze reis-cassette is immers nog goed voorzien.

GRAAF.

En denkt gij, dat gij in dezelve zoo maar moogt toe grijpen?

MARIE.

Ja, lieve vader, dat denk ik, en vooral wanneer gij zult hooren, wat mij bewogen heeft, mijn geld weg te geven, wanneer ik u verhaal —

GRAAF.

Met dat verhalen willen wij ons nu niet bezig houden, want ik hoor iemand komen.

MARIE.

De weinige oogenblikken, in de woning van den rentmeester doorgebragt, zijn voor mij zeer leerrijk geweest. Ik geef den armen gaarne, ook gij bedeelt hen, en zelfs rijkelijk, maar wat is onze zucht tot weldoen, bij die, welke men soms vindt, bij hen, die zelfs onbemiddeld zijn. — Daar hebt ge bij voorbeeld dat jonge mensch, dat ons hier zoo beleefd en welwillend ontvangen heeft —

GRAAF.

De rentmeester?

MARIE.

Is hij dan toch werkelijk rentmeester hier op het landgoed? Ik hoorde hem jonker noemen.

GRAAF.

Waarschijnlijk door iemand, die geld van hem wilde hebben.

MARIE.

Weet gij niet, hoe hij heet?

GRAAF.

Daar heb ik niet naar gevraagd.

(MARIE *verzinkt in gepeins.*)

TWEEDE TOONEEL.

De vorigen, EDUARD.

(*Eduard neemt steeds, wanneer hij tegenover Marie staat, een gemaakt zwaarmoedig voorkomen aan.*)

EDUARD.

Heer Graaf! Mijn waarde, hooggeëerde vriend! Freule Marie! — Zoo even eerst heeft men mij gemeld —

MARIE, *als uit een' droom ontwakende.*

Ach! —— Jonker Rudolf!

EDUARD.

Kent gij mij inderdaad nog, Gravin? Hebt gij den armen Rudolf nog niet geheel vergeten?

MARIE.

Ik verheug mij veeleer hartelijk, u hier te vinden. De aanblik van een' bekende is, in een vreemd huis, regt aangenaam.

EDUARD.

Niet altijd. Niet in elke omstandigheid!

GRAAF, *ter zijde.*

Ik geloof, dat de satan hem hier gevoerd heeft!

 (*Luid.*)

(*Luid.*) Ik maak u wel zeer mijn kompliment, jonge heer!

EDUARD.

Goede, waarde papa! Als ik hier zoo tusschen u en de freule sta, o! dan gevoel ik mij in den schoonsten tijd mijns levens terug verplaatst: in dien tijd, waarin het mij vergund werd, mij als een kind uit uw huis te beschouwen. Herinnert gij u nog onze roeipartijen op den Moldau? onze uitstapjes naar Bubenz? en onzen langen eenzamen wandeltogt in het rotsdal der Czarka?

MARIE.

Ik heb dat alles in mijn zakboek opgeschreven.

EDUARD.

En hoe wij het kerkhof buiten de Oynsterpoort bezochten, en dien jongeling juist zagen begraven, die door eene ongelukkige liefde —

MARIE.

Ik beklaagde het jonge mensch hartelijk, maar hij was toch niet verstandig.

EDUARD.

Hoe zoo?

MARIE.

Dewijl hij zich dood gekweld heeft. Daartoe heeft een man nooit eene voldingende reden. — De mannen zijn zulke gelukkige wezens!

EDUARD.

Gelukkig? In wat opzigt?

MARIE.

Dewijl zij zich zelven hunnen weg kunnen afba-

bakenen, dewijl zij de draden van hun eigen levenswebbe zelve kunnen spinnen.

EDUARD, *zuchtende*.

Niet altoos!

MARIE.

Ja toch — toch! Zij kiezen voor zich dien stand, die met hunne neiging overeenkomt, en zoeken voor hun hart die ziel die met de hunne eenstemmig denkt en gevoelt.

EDUARD.

Maar hoe dan, als het bezit van het eenige wezen, waarin hun ideaal zich verwezenlijkt, hun ontzegd wordt?

MARIE.

Dan blijven zij vrij: — terwijl een meisje zich veeläl door betrekkingen gedwongen ziet, om, ook zonder neiging, zich te moeten kluisteren, en zich nog gelukkig moet achten, wanneer de man, aan wien men haar lot verbonden heeft, harer slechts niet geheel en al onwaardig is.

GRAAF.

Zeg mij toch eens, Marie, wat er met u voorgevallen is. In uw geheele leven heb ik u nog niet in zulke magtspreuken hooren deklameren.

EDUARD.

De freule komt ook mij voor, ernstiger te zijn, dan wel in vorige tijden.

MARIE, *eenigzins kort*.

Men kan den eenen dag niet zijn als den anderen.

EDUARD.

Hebt gij mijn' neef reeds gezien?

MARIE, *met eene onaangename opwelling, die zij echter onderdrukt.*

Neen, nog niet!

EDUARD.

Misschien is hij nog niet weêr terug van de jagt, daar wij u eerst later wachtende waren.

MARIE.

Hij zal wel komen, het heeft geene haast.

EDUARD, *smartvol, bijna bitter.*

Mij dunkt, dat zijne verschijning u niet onverschillig kan zijn.

MARIE, *eenigzins geraakt.*

Wat weet gij, Mijnheer, wat mij onverschillig is of mij interesseert.

GRAAF.

Ei nu, word me maar niet dadelijk zoo barsch, Marie!

EDUARD, *ter zijde.*

Als hij eens wist, hoezeer hare gemelijkheid mij verrukt! (*Luid.*) Ik ken de freule en hare manier van doen; zij wist mij immer streng op mijne plaats terug te zetten, wanneer ik mij eenigzins onbescheiden uitdrukte, en dat haar deze gewoonte is bijgebleven, doet mij hopen, dat overigens ook onder ons alles bij het oude gebleven is.

GRAAF.

Wat mij betreft, kunt gij u daarvan overtuigd hou-

houden. (*Voor zich.*) Ik heb hem nooit kunnen uitstaan!

EDUARD.

Freule Marie zwijgt?

MARIE.

Ik ben geene liefhebster van betuigingen, maar niemand meent het zeker beter met u dan ik.

THURMER, *buiten.*

Reeds hier? Reeds in huis? En daar weet ik geen woord van?!

GRAAF.

Dat is, op mijne eer, de stem van mijn' vriend Thurmer!

DERDE TOONEEL.

De vorigen, THURMER.

GRAAF, *gaat, met open armen, hem eenige schreden te gemoet.*

Wilhelm! Wilhelm! kent gij mij nog?

THURMER.

Ja, waarachtig, daar staat hij!

GRAAF.

Kom in mijne armen! kom! kom! — (*Omhelzing.*) Hoe lang is het wel geleden, dat wij elkander' niet gezien hebben?

THURMER.

Dat zal wel zeventien of achttien jaren zijn.

GRAAF.

Ja, ja, de tijd vergaat en wij met den tijd. —

Wat zegt ge wel van mij, die u dáár zoó als eene bom in huis ben komen vallen? Ten twée ure in den morgen ben ik uit Thalberg gereden, enkel en alleen om u te verrassen.

THURMER.

Maar nu vindt gij dan ook, helaas! geene de minste voorbereiding tot uwe ontvangst.

GRAAF.

Ik wilde ook juist niets vinden. Niets ter wereld is mij onaangenamer, dan, wanneer ik een' ouden vriend, dien ik kom bezoeken, met een gevolg van rijk getooide bedienden, voor zijne huisdeur mij zie staan opwachten. Dat brengt mij in eene pijnlijke verlegenheid. Al het hartelijke der eerste ontmoeting gaat glad verloren in diepe, stijve buigingen, en dan moet ik nog beven voor eene deftige aanspraak, die de schoolmeester mij misschien kon komen opdreunen.

THURMER.

Gij zijt nog steeds de oude en de zelfde! Gij ziet er regt frisch en levendig uit.

GRAAF.

Hetzelfde kan ik van u juist niet zeggen, vriend! gij hebt diepe rimpels gekregen, rimpels van eene leelijke soort, die verdriet en zorg aanduiden.

THURMER.

Er is, sedert wij elkander' niet zagen, zoo velerlei gebeurd, dat —

GRAAF.

Nu, ik weet toch juist niet, dat u eenig ongeluk

luk heeft getroffen. In tegendeel, gij zijt rijk geworden!

THURMER.

O, zwijg daarvan!

GRAAF.

Waarom?

THURMER.

Omdat ik bijna mogt wenschen, dat ik geble-ven ware, die ik was. Wie geld heeft, wordt benijd, bebabbeld, belasterd. — O, de rijkdom drukt somwijlen zwaar.

GRAAF.

Dood gedrukt heeft hij tot heden toch nog niemand.

THURMER, *Marie in 't oog krijgende.*

Maar — lieve hemel! ik sta hier zoo lang met u te praten, en — deze dame is waarschijnlijk uwe lieve dochter? Heb de goedheid, vriend, mij aan haar voor te stellen.

GRAAF.

Mijne dochter? Ja, dat is ook waar; die had ik glad vergeten, en zij is toch hier de hoofdper-soon. — (*Hij neemt Marie bij de hand.*) Mijn vriend Thurmer!

THURMER.

Wees mij hartelijk welkom, lieve Freule! en moogt gij wenschen, het huis nooit weder te verlaten, dat u heden binnen zijne muren ont-vangt, dan zoude het geluk mijner laatste levens-dagen op hechten grond steunen.

MARIE.

Gij zijt al te verpligtend, Mijnheer Van Thurmer! (*Voor zich.*) Dat kompliment was wat alledaagsch.

GRAAF, *tot Thurmer.*

Maar, waar blijft toch uw zoon?

THURMER.

Mijn zoon?

EDUARD, *die intusschen bij hem is gekomen.*

Mijnheer uw zoon, mijn neef! (*Zacht, tot hem.*) Gij weet wel! gij weet immers wel! Laat mij maar één uur lang begaan, alles gaat voortreffelijk!

THURMER, *zacht en grimmig, tot hem.*

Jongen! ik wenschte, dat gij —!

EDUARD, *zacht, tot Thurmer.*

Ik ben reeds in het tweede deel van mijn' roman, zeer nabij de ontknooping. Om 's hemels wil, vader! maak toch niet, dat ik in de haven schipbreuk lijde!

GRAAF.

Wat is er? wat is er?

EDUARD, *zacht, tot hem.*

O, vraag niet verder! Mijn oom is schrikkelijk boos op zijn' zoon, omdat hij nog niet hier is.

GRAAF, *zacht.*

O, dat spijt mij! (*Vriendelijk, tot Thurmer.*) Uw zoon is een groot liefhebber van de jagt, niet waar?

THURMER.

Mijn zoon?

GRAAF.

GRAAF.

Nu ja. Och, men moet bij jonge lieden dergelijke onschuldige *excessen* door de vingers zien. Indien hij geweten had, dat ik zoo vroeg zou aankomen, dan zou hij vast niet op de jagt zijn gegaan.

THURMER, *voor zich.*

Wat moet dat nu weder beteekenen? (*Luid.*) Mijn zoon is alzoo op de jagt?

GRAAF.

Weet gij dat niet?

THURMER.

Neen — ja — ja, toch! juist! — (*Ter zijde.*) Ik maak hier eene mooije figuur!

VIERDE TOONEEL.

De vorigen, RUDOLF.

RUDOLF, *met drift binnen tredende.*

Heer vader, zoo even verneem ik, dat gij gasten —

GRAAF.

Vader?

EDUARD, *maakt zich deze dwaling van den graaf schielijk ten nutte.*

Nu, daar is hij eindelijk, de lang verwachtte!

THURMER.

Wie?

EDUARD.

Mijn neef!

MARIE.

Hoe? Deze heer is —?

EDUARD.

Mijn neef Thurmer!

GRAAF.

De rentmeester?

MARIE, *voor zich.*

Dien wil ik wel nemen.

THURMER, *voor zich.*

Dat wordt al te gek!

RUDOLF, *den Graaf en Marie gewaar wordende.*

Hoe? Wie zie ik daar?

EDUARD.

Den graaf van Leistenfeld en de freule, zijne dochter!

THURMER, *tot Rudolf.*

Kent gij dezen heer en die dame?

RUDOLF.

O ja, zeker! Zij hebben dezen morgen in mijne woning vertoefd.

EDUARD, *Rudolf bij Marie brengende.*

Treed hierheen, neef! hierheen; daar is uwe plaats! (*Hij toont zich zeer zwaarmoedig, terwijl Rudolf Marie verlegen nadert, en zegt, stil en schielijk, tot zijnen vader:*) Hebt gij wel gezien, hoe zij geschrikt heeft?

THURMER, *zacht.*

Gij zijt een gek!

RUDOLF.

Ik verheug mij buitengemeen, mijne Freule, u hier weder te vinden en ook u, Mijnheer!

MA-

MARIE.

Ik ben ten hoogste verrast, in den jonker Van Thurmer onzen lieven gastheer te herkennen.

RUDOLF.

Verrast? — Toch niet onaangenaam?

MARIE.

Hoe kunt gij dat gelooven?

GRAAF.

Gij, schalk! hebt gewis dezen morgen zeer goed geweten, wie uwe gasten waren?

RUDOLF.

Hoe zou ik dat hebben kunnen weten?

GRAAF.

Mij dunkt, gij hadt het wel kunnen raden. Was dat het geval niet, zoo veel te beter, dan hebben wij ons alle drie, dadelijk bij de eerste ontmoeting, vertoond, zoo als wij zijn. Uwe hand, mijn lieve Jonker!

RUDOLF.

O, moogt gij lang, zeer lang bij ons blijven!

GRAAF.

Wenscht gij dat? Ik wensch het ook! Waarachtig! gij zijt een knap jong mensch geworden! Ik heb u eens als kind gezien. (*Tot Thurmer, die intusschen zacht met zijn' zoon heeft gesproken.*) Weet gij het nog, Wilhelm? (*Tot Rudolf.*) Daar herinnert gij u vast niets meer van?

RUDOLF.

Waarschijnlijk was ik toenmaals nog heel klein.

GRAAF.

Ja, zeker — klein waart ge — maar, Wilhelm, hij

hij heeft zijne physionomie behouden. — Doch, nu genoeg daarvan! — Heer broeder! ik heb lust, uwe appartementen eens te bekijken.

THURMER.

De voor u bestemde vertrekken zijn hier vlak naast, maar zij zullen nog niet in orde zijn.

GRAAF.

In mijne kamers kom ik niet eerder, dan voor dat mijne dochter heeft uitgepakt en alles op zijne behoorlijke plaats heeft bezorgd, maar in de uwen moet gij mij eens rondleiden, en in uwe zaal, en in keuken en kelder. Dien jongen heer, (*Op Eduard wijzende.*) nemen wij mede, en *die*, (*Op Rudolf wijzende.*) mag terwijl Marie gezelschap houden, tot men onze koffers opdraagt.

THURMER.

Maar ik dacht toch, dat —

GRAAF.

Niets denkt gij! Merkt ge dan niet, dat er in deze kamer drie personen te veel zijn?

(*Hij gaat met Thurmer naar de deur.*)

EDUARD, *snelt ijlings naar Rudolf en zegt, zacht, tot hem:*

Lieve Rudolf! de graaf zoo wel als de freule, zijn in de meening — ik moet u belijden — ik moet u bekennen, dat — het was wat ligtzinnig van mij —

GRAAF, *hem met drift bij de hand grijpende.*

Gij kunt later met uw' neef praten, zoo veel gij

gij wilt, maar nu heeft hij iets anders aan de hand. Voórwaarts! Marsch!

(Hij voert Thurmer en Eduard van het tooneel.)

EDUARD, *onder het heengaan, ter zijde.*

Nu, dan moge het gaan, zoo als de hemel wil!

VIJFDE TOONEEL.

pag. 97

RUDOLF, MARIE.

RUDOLF, *voor zich, Eduard naöogende.*

Wat of hij toch wilde?

MARIE, *voor zich, Rudolf beschouwende.*

Neen, *hij* heeft geen deel aan de trouwloosheid zijns vaders. — Aan hem zoude ik mij nu oogenblikkelijk vertrouwen, indien niet de vrees, om hém te bedroeven, mij weérhield.

RUDOLF, *luid.*

Mijnheer uw vader heeft mij bevolen, dat ik u gezelschap zou houden. Dat is voor mij eene zeer aangename bezigheid, echter zou het mij leed doen, als ik u misschien wat verveelde.

MARIE.

O, dat zult gij gewis niet. Uw onöpgesmukt, verstandig onderhoud is mij veel liever dan het vernuft der jonge heeren uit onze *salons.*

RUDOLF.

Ach, dat láát zich toch naauwelijks gelooven, en dat zegt gij misschien maar uit vriendelijke toegevendheid. Intusschen, als gij mij wel wilt

toe-

toestaan hier bij u te blijven, dan blijf ik wat gaarne. Het is zonderling, in gezelschap van dames ben ik anders altijd verlegen en sprakeloos, maar met u — ik weet niet, hoe gij dat maakt, — met u zou ik in éénen adem kunnen voortpraten, zoo uren lang.

MARIE.

Dat verheugt mij — dat verheugt mij hartelijk!

RUDOLF.

U zou ik alles kunnen zeggen, wat ik denk.

MARIE.

Gij houdt mij alzoo voor een goed meisje?

RUDOLF.

Voor het beste op de wereld!

MARIE.

En gij kent mij nog zoo weinig —

RUDOLF.

Weinig niet. Ik geloof, dat ik u geheel en al ken, ofschoon eerst sedert korten tijd. Een enkele trek is dikwerf voldoende, om het karakter van een mensch te schetsen, en zulk een trek was het, toen gij den armen Groen —

MARIE.

O, zwijg daarvan, als gij mij niet beschaamd wilt maken. Aalmoezen te geven van zekeren overvloed, bewijst niet, dat men edelmoedig, maar slechts, dat men niet hardvochtig is, — Maar gij, die eene dierbare, lang bewaarde gedachtenis — *(Zij bezint zich plotselings, en zegt, na eene pauze.)* Voor een' jonker Van Thurmer schijnt gij niet zeer welgesteld te zijn.

RU-

RUDOLF.

Ik heb, wat ik behoef, en ben tevreden. Wie weet, of het wel goed zou zijn, als ik meer geld in de handen kreeg.

MARIE, *glimlagchende.*

Gij geeft misschien gaarne wat veel uit.

RUDOLF.

Bewaren kan ik niets.

MARIE.

Maar, niet waar, schulden maakt gij niet?

RUDOLF.

Nooit. Ik geef slechts weg, wat ik heb.

MARIE.

Hoe komt het, dat gij niet hier op het slot woont?

RUDOLF.

Ik heb op het slot mijne kamers, maar de woning in het verblijf van den rentmeester is mij gemakkelijker om mijne bezigheden.

MARIE.

Schept gij genoegen in de landhuishoudkunde?

RUDOLF.

Zij is mijn element, en moet het wel zijn, want ik versta niets anders.

MARIE.

Hebt gij niet gestudeerd?

RUDOLF.

Neen — en dat is wel heel goed. Tot het bekleeden van een ambt zou ik niet hebben gedeugd, want ik kan het niet uithouden in eene enge kamer.

MARIE.

Dan hebt gij gelijk; de kamerlucht benaauwt het hart, het genot der vrije natuur sterkt het voor het goede.

RUDOLF.

Zoudt gij ook wel gaarne op het land willen leven?

MARIE.

O, het landleven is mijne zaligheid!

RUDOLF.

Daarvoor moet ik u de hand kussen — als gij het namentlijk vergunt.

(Marie reikt hem de hand; hij kust die en beschouwt dezelve daarna zwijgende, terwijl hij ze in de zijne vasthoudt.)

MARIE.

Wat doet gij?

RUDOLF.

Ik bekijk uwe hand.

MARIE.

Dat is u geöorloofd.

RUDOLF.

En ik denk daar zoo bij, hoe gelukkig toch zulk eene hand een' mensch zou kunnen maken.

MARIE.

Wanneer een opregt hart en eenige huisselijke kennis hem genoeg is — misschien!

RUDOLF.

Een dwaas, die meer dan dat begeert! — Freule — hoe is uw naam?

MARIE.

Marie!

RUDOLF.

Dat is aardig, zoo heette mijne kleine, overledene zuster ook. Alzoo — wat ik zeggen wilde — Freule Marie — — Neen, neen, het gaat niet.

MARIE.

Spreek vrij uit!

RUDOLF.

Ik zou wel willen, maar — — Uw vader is een zeer aanzienlijk man, niet waar?

MARIE.

Niet meer en niet minder dan ieder edelman.

RUDOLF.

Maar, niet waar, heel rijk is hij ook?

MARIE.

Is het eene misdaad, dat hij rijk is?

RUDOLF.

O neen! In tegendeel, hij doet er zeer wel aan — intusschen — Ik zie wel, dat ik de zaak anders moet aanpakken. — Mag ik u wel vragen, hoe oud gij zijt?

MARIE.

Mijnheer Van Thurmer, dat vraagt men aan geen meisje.

RUDOLF.

Och ja, dat is ook waar! Ik verzoek excuus!

MARIE, *glimlagchende.*

O, er is niets aan misdreven.

RUDOLF.

Och, weet ge, er was mij ook eigenlijk volstrekt niets aan gelegen, om te vernemen, hoe oud gij zijt — maar, als gij mij nu geantwoord hadt, zoo een achttien of negentien jaar, dan had mij dat gelegenheid gegeven, om de aanmerking te maken, dat het dan nu tijd werd — Zeidet gij mij dezen morgen, daar ginds in mijne woning, niet, dat gij een *pretendent* hadt?

MARIE.

O ja!

RUDOLF.

Freule Marie — maar neem mij vooral mijne vraag niet kwalijk — is die *pretendent* misschien ook mijn neef?

MARIE.

De hemel beware mij!

RUDOLF.

Hij heeft mij verteld, dat hij in Praag eene kennis gemaakt heeft, en dat bragt mij op de gedachte —

MARIE.

Van een huwelijk tusschen uw' neef en mij is nimmer eenige kwestie geweest, hoewel ik hem in Praag heb leeren kennen.

RUDOLF, *verheugd.*

Dus inderdaad niet? (*Voor zich*) Ach, maar het zal voor mij daarom toch niets wezen.

MARIE.

Wat deert u?

RUDOLF.

Het is misschien wél zoo goed, dat ik u dat niet zeg.

MARIE.

Waarom niet?

RUDOLF.

De *pretendent*, dien gij hebt — niet waar? is een zeer fijnbeschaafd, *élégant* man, een man van de wereld?

MARIE.

Wat wilt gij dan toch met uw' *pretendent*?

RUDOLF.

Wel is waar — gij hebt mij vroeger gezegd, dat gij op den wereldtoon en de *élégance* der jonge heeren uit de stad niet veel prijs steldet. — O, dat heb ik wel heel goed onthouden.

MARIE.

Wel nu?

RUDOLF.

Neen — neen — neen —! gij zoudt kunnen denken, dat het eigenbelang ware.

ZESDE TOONEEL.

De vorigen, DE GRAAF.

GRAAF.

Zoo even is ons rijtuig aangekomen, en een half dozijn menschen heeft reeds handen aan het werk geslagen. Het doet mij leed, Marie, dat ik hier stoornis moet te weeg brengen, maar als

gij niet naar beneden gaat, dan zullen zij uit loutere dienstvaardigheid ons alles door elkander smijten.

MARIE.

Ik ga — ik ga! — Die heer daar begon bovendien ook een weinigje onverstaanbaar te worden.

(Zij wil gaan.)

GRAAF.

Marie! (*Zacht, tot haar.*) Nu, hoe bevalt hij u?

MARIE, *zacht.*

Vadertje! bezorg mij den man!

(Zij vertrekt.)

ZEVENDE TOONEEL.

RUDOLF, DE GRAAF.

GRAAF.

Thans, mijn waarde jonge heer, thans verwacht ik, dat gij een openhartig woordje met mij spreken zult.

RUDOLF, *verbaasd.*

Ik? — Ja, ja, zeer gaarne! Waarmede kan ik u van dienst wezen?

GRAAF.

Zeg mij eens — maar zonder eenige vleijerij — hoe vindt gij mijne dochter?

RUDOLF.

De freule uwe dochter?

GRAAF.

GRAAF.

Ja. Hoe bevalt zij u?

RUDOLF.

Heer Graaf —

GRAAF.

Antwoord mij gul en zonder omwegen.

RUDOLF.

Dan raadt gij — of gij hebt bemerkt — — Ach, ik ben niet bedreven in de kunst van veinzen!

GRAAF.

Ik begrijp u niet!

RUDOLF.

O, ik ben overtuigd, dat gij mij wel begrijpt, anders hadt gij mij die vraag, betreffende uwe dochter, niet gedaan. — Ik bid u slechts, wees niet gramstorig op mij!

GRAAF.

Gramstorig?

RUDOLF.

Ik kan het, waarachtig! niet helpen, maar het hart laat zich niet bevelen.

GRAAF, *ernstig.*

Zoude uw hart aan een ander voorwerp geboeid zijn?

RUDOLF.

Aan een ander voorwerp? De hemel beware mij! Dat is juist het ongeluk!

GRAAF.

Of zou mijne dochter niet beäntwoorden aan het ideäal, dat gij u van uwe toekomstige gade hebt gevormd?

RUDOLF.

Ik geloof, heer Graaf, dat gij den spot met mij wilt drijven — maar, vergeef mij, dat is niet zeer edel! Spot verdien ik niet! Want, wel bezien, ben ik toch met de freule uwe dochter gelijk van stand, en een eerlijk man!

GRAAF.

Zeg eens, jonge heer! Zijt *gij* gek, of ben *ik* het? — Nog eens: bevalt mijne dochter u?

RUDOLF.

Ach!

GRAAF.

Ja maar, met dat „Ach!" komen wij niet verder. Voet bij 't stuk! Bevalt u mijne dochter? Ja of neen!

RUDOLF.

Ik ben razend op haar verliefd, als gij het dan volstrekt wilt weten!

GRAAF.

Waarom hebt gij dat dan nu niet dadelijk gezegd?

RUDOLF.

Wat baat het mij toch, nu ik het gezegd heb?

GRAAF.

Wat het u baat? Wilt gij mijne dochter niet trouwen?

RUDOLF, *ontzet.*

Trouwen? (*Zich herstellende.*) Wat zoudt gij wel van mij denken, als ik u zulk eene propositie deed?

GRAAF.

GRAAF.

Wel, alles liefs en goeds, en u dan mijnen zegen geven.

RUDOLF.

Heer Graaf! zeg mij dat niet voor de tweede maal, of ik houd u bij uw woord!

GRAAF.

Ga uw' gang maar! ik verlang niets beters.

RUDOLF.

Spreekt gij in ernst?

GRAAF.

In vollen ernst, en ik begrijp in 't geheel niet, hoe u dat zoo verwonderen kan?

RUDOLF.

Alzoo —— heer *vader*....?

GRAAF.

Heer *zoon*, van ganscher harte!

RUDOLF.

Hier moge een ander den eerbied bewaren — ik houd het niet uit — ik moet u om den hals vliegen!!.... (*Uitgelaten van dolle blijdschap, klemt hij den graaf, woest, in zijne armen.*)

GRAAF.

Wees barmhartig! druk mij niet dood!

RUDOLF.

Gij kunt mij dat niet kwalijk nemen. Die vreugde, die namelooze vreugde! Ik geloof nog, dat ik droom! —

GRAAF.

Kom tot u-zelven!

RUDOLF.

Hoe had ik ooit kunnen denken, dat mij zulk een geluk voor de deur stond! Ik ben een eenvoudig landman — mijne opvoeding — bij uwe voorname vrienden zal ik in 't geheel niet voegen.

GRAAF.

Wie een' man als gij zijt, niet op prijs weet te schatten, die voegt niet bij mij.

RUDOLF.

En dan mijn gering inkomen!

GRAAF.

Ik kan wel begrijpen, dat de oude papa u tot hiertoe een weinigje krap gehouden heeft, maar ter liefde van dit huwelijk zal hij wel voor den dag komen en afschuiven.

RUDOLF.

Dat zal hij niet! — Dat mag hij niet! — Want, ziet ge! ik zou het niet aannemen!

GRAAF.

Nu, daarover zullen wij niet twisten! Mijne dochter is rijk genoeg, om zelfs een' armen man te kunnen nemen, en ik zou haar u geven, al bezat gij ook in 't geheel niets; dus, wees gerust, om geldelijk belang zullen wij ons niet in 't harnas jagen. — Gij doet alzoo formeel aanzoek bij mij om de hand mijner dochter?

RUDOLF.

Eenmaal — tweemaal — driemaal — zoo dikwijls als gij wilt! Maar, niet waar, gij denkt immers niet, dat ik om den wille van haar vermogen —?

Want,

Want, toen ik op de freule verliefd werd, wist ik nog niet, dat zij geld had.

GRAAF.

Zulk eene uitbarsting van blijdschap, als ik bij u gezien heb, brengt de eigenbaat niet te weeg. — Ik ga, om aan mijne dochter uwen voorslag bekend te maken.

RUDOLF.

Wat denkt gij wel, dat zij antwoorden zal?

GRAAF.

Ja! zal zij zeggen.

RUDOLF.

Zie, dat denk ik ook, dat zegt mijn hart mij. Daarom, ga, heer vader! ga, en laat toch spoedig iets van u hooren!

GRAAF.

Vaarwel dan, verliefde herder! smachtende Chloris! (*Rudolf wil hem omarmen, hij weert hem, lagchende, af.*) Neen! neen! neen!.... de omhelzingen kunt ge wel weglaten! —

(*Hij vertrekt.*)

ACHTSTE TOONEEL.

RUDOLF, *alleen.*

(*Na eene pauze.*) Is het dan toch inderdaad waar? Nog kan ik het mij maar niet begrijpen, en ik zou mij-zelven wel mogen schudden en rukken, om mij te overtuigen, dat ik geene ontwaking heb te vreezen. — Rudolf Thurmer krijgt eene vrouw!

En wat voor eene vrouw?!.... De mooiste, de beste van de heele wereld! — Ik zal mij hier in onze dorpskerk laten trouwen — ja, ja, dat moet de oude heer mij vergunnen, — en dan, den derden zondag te voren, bij het afkondigen van de geboden: „Rodolf Thurmer en Marie Leistenfeld!....” Ik geloof, als ik die namen hoor aflezen, dat ik, van loutere vreugde, een stuk uit de kerkbank breek! —

NEGENDE TOONEEL.

RUDOLF, EDUARD.

EDUARD, *schroomvallig naar binnen ziende.*

Zijt gij alleen?

RUDOLF.

Neen, niet alleen, broeder, omgeven door een drom van goede geesten! Eduard, ik ben blij, dat gij mij juist in den mond loopt, want nu heb ik dan toch iemand, die met mij meê kan juichen.

EDUARD.

Juichen? waarover?

RUDOLF.

Eduard! ik ben de bruigom!

EDUARD.

De bruigom?

RUDOLF.

Ja. Sla er vrij een gat van in de lucht, dat heb ik ook gedaan. De oude Leistenfeld geeft mij zijne dochter.

EDU-

EDUARD, *verschrikt.*

Hoe! ... hemel! ...

RUDOLF.

Ik zou in 't geheel den moed niet hebben gehad, om naar hare hand te durven staan, of om ze hem te durven vragen, maar hij is mij halverwege te gemoet gekomen, en heeft mij den voorslag bijna afgeperst.

EDUARD.

O, mijne vervloekte ligtzinnigheid! — Rudolf! zult gij 't mij ooit kunnen vergeven?! — Ik — ik — alleen heb van alles de schuld!

RUDOLF.

Dan hebt gij de schuld van iets heel goeds, en dan moet ik u wél bedanken.

EDUARD.

Neen, zoo niet! — zoo niet, arme jongen! Ik weet, waarachtig, niet, hoe ik het u zal doen voorkomen, maar gij hebt u te gaauw verhengd.

RUDOLF.

Hoe zoo?

EDUARD.

De geheele zaak berust op een misverstand.

RUDOLF.

Eduard! maak mij niet ongelukkig!

EDUARD.

Luim — gekke grillen — ijdelheid — noem het, zoo als gij wilt. — Genoeg, ik heb den graaf misleid en de freule ook. — Beiden houden

den zij u voor den zoon mijns vaders, en mij voor zijn' neef. Ach! ware toch de graaf maar *niet zoo vroeg* aangekomen! ik had u dezen namiddag alles willen ontdekken.

RUDOLF.

Maar, hoe kwaamt gij, om 's hemels wil, op de gedachte, om....?

EDUARD.

Marie is mijne bruid, ik heb haar op de proef willen ſtellen.

RUDOLF.

Och! ik heb het wel dadelijk gedacht! Dat geluk was te groot voor mij, het moest in rook vervliegen.

EDUARD.

Rudolf! goede, beste Rudolf! kwel u-zelven niet!

RUDOLF.

Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Uwe bruid alzoo? — Ga, gij hebt onbarmhartig met mij gehandeld!

EDUARD.

Niet willens en wetens! O! waarlijk niet willens en wetens!

RUDOLF.

Dat komt voor mij op hetzelfde uit.

EDUARD.

Gij hebt gelijk! Ach! ik ben hoogst ontevreden op mij-zelven!

RUDOLF.

En dat niet zonder grond! Eene mooije figuur, die gij een' trouwen vriend hebt laten maken.

EDUARD.

Zoodra ik mij aan den graaf openhartig verklaard heb, valt al de schuld op mij-alleen terug.

RUDOLF.

De schuld, ja — maar niet het belagchelijke — en dan daarbij — gij zijt een rijk, een gelukkig mensch, gij weet niet, wat het zegt, als een arme drommel een geheel uur lang gehoopt heeft, — o, het duurt dan jaren lang, eer hij dat uur kan vergeten.

EDUARD.

Zoo lang zal het bij u niet duren. Mijn vader is voornemens, daar ik thans eene brillante partij doe, om u in zijn testament rijkelijk te bedenken. Ik wil hem verzoeken, dat hij, nog bij zijn leven, voor u moge doen, wat hij, na zijnen dood, wilde bewerkstelligd hebben. Dan zijt gij een man in staat, en gij kunt u eene vrouw naar uw hart uitzoeken.

RUDOLF.

Als ik Marie niet krijgen kan, dan blijf ik ongetrouwd, want eene andere wil ik niet hebben!

EDUARD.

Maar Marie bemint u niet.

RUDOLF.

Hoe kunt gij dat weten?

EDUARD.

Zij bemint *mij!*

RUDOLF.

Pah! — *Nemen*, ja, *nemen* zal zij u wel moeten, als haar vader het wil, *nemen* zal zij u zonder twijfel — maar beminnen —?

EDUARD.

Ik heb haar reeds voor twee maanden in Praag gekend.

RUDOLF.

Dat heeft zij mij gezegd.

EDUARD.

Nu — en —?

RUDOLF.

Als men alle menschen, die men kent, wou beminnen, dan zou men nog al wat te doen hebben.

EDUARD.

Rudolf, gij zult mij beginnen boos te maken!

RUDOLF.

Dat is mijne bedoeling niet.

EDUARD.

Nog heden beken en ontdek ik alles.

RUDOLF.

Ja, daar verzoek ik u vriendelijk om.

EDUARD.

En dan zult gij zien.

RUDOLF.

Ja, zien zal ik, en gij ook — alle bei zullen wij zien. — Wanneer spreekt gij den graaf en Marie?

EDUARD.

Na den maaltijd. — Het is zoo met één etenstijd.

RUDOLF.

Dus zal ik nog eenmaal onder uw' naam voor de freule verschijnen? Eduard, dat kan gevaarlijk voor u worden.

EDUARD.

Daar waag ik het op.

RUDOLF.

Haar vader heeft haar juist nu met mijn' voorslag bekend gemaakt.

EDUARD.

Wij zullen hooren, hoedanig zij hem opgenomen heeft.

RUDOLF.

Hoor eens: koel en terughoudend zal ik, om uwentwille, met haar *niet* zijn; zie, dat zeg ik u vooruit.

EDUARD.

Doe, wat gij niet laten kunt.

RUDOLF.

Ik zal mij veeleer alle moeite geven, om mij aangenaam bij haar te maken; zie, dat voel ik.

EDUARD, *lagchende.*

Ga uw' gang maar!

RUDOLF.

Om mij van haar te doen beminnen.

EDUARD.

Geneer u niet!

RUDOLF.

Gij geeft mij dus *carte blanche?*

EDUARD.

Jawel, jawel!

RUDOLF.

En als ik u uit den zadel ligt, en haar u aftroon?

EDUARD.

Dan word ik uw' strooi-jonker.

RUDOLF.

Dat heb ik maar willen weten. Nu is mijne conscientie gerust! — *(Hij vertrekt schielijk.)*

EDUARD, *loopt hem, lagchende, na.*

Haha! ha!... Rudolf!... haha! ha!...

Einde van het Derde Bedrijf.

VIER-

VIERDE BEDRIJF.

(*Eene der logeerkamers door Marie betrokken; ter zijde een schoorsteen, waarin een open haard met vuur.*)

EERSTE TOONEEL.

THURMER *en* EDUARD *treden binnen.*

EDUARD.

Maar, wat wilt gij toch hier, lieve vader?

THURMER.

Uw' gekken streek, zoo mogelijk, weêr goed maken, der freule ontdekken, hoe de zaken staan, en hare toegevendheid inroepen voor uwe ligtzinnigheid.

EDUARD.

Ik bid, ik bezweer u, laat dat aan mij, aan mij-alleen, over!

THURMER.

Ik heb reeds veel te veel aan u overgelaten! Als ik aan de *scène* van dezen morgen denk, toen verlegenheid en schaamte mij dwongen, om uwe heillooze leugens te bevestigen, dan ben ik nog buiten mij-zelven van kwaadheid! — Ik heb aan tafel geen' enkelen beet kunnen nuttigen.

EDUARD.

Van avond zult gij uwe schade kunnen inhalen, want dan is alles in orde, en wij zijn allen gelukkig, uitgenomen, wel is waar! de arme Rudolf, wien ik van harte beklaag, ofschoon hij mij echter zeer geërgerd en mijne eigenliefde fel getart heeft.

THURMER.

De jongen is dol genoeg geweest, om de freule, door haren vader, een' huwelijksvoorslag te laten doen.

EDUARD.

Dien de freule ontwijkend beäntwoord heeft.

THURMER.

Wat ontwijkend?! — Zij heeft uitstel verzocht om zich te bedenken, dat is zoo stijl en manier, dat doen alle meisjes, en ik zie daarin volstrekt niets ontwijkends!

EDUARD.

Hebt gij Marie aan tafel gadegeslagen? Hare onrust en hare zwaarmoedigheid?

THURMER.

Peinzend en verstrooid kwam zij mij voor.

EDUARD.

Haar oog rustte dikwijls, lang en zeer beteekenisvol, op mij, en dan weêr zag zij mijn' neef aan, met eene uitdrukking in haar gelaat, die als het ware zeggen wilde: En zult gij mijn' man worden?!

THURMER.

Gij verstaat er u meesterlijk op, om in gelaat

en

en oogen te lezen: Lavater zou bij u maar een kruk zijn!

EDUARD.

Toen wij van tafel opgestaan waren, sprak zij eenige woorden zacht tot hem. Hij werd rood, maakte eene diepe strijkaadje, en ik hoorde hem antwoorden: „over een uur." Zonder twijfel heeft zij hem bij zich bescheiden, om hem, zoo als betaamt en eerlijk is, hare liefde voor mij te ontdekken, en hem een fatsoenlijk blaauwtje te geven. Maar, zóó ver, lieve vader, zóó ver moeten wij het niet laten komen. Eene vernedering zal de arme Rudolf om mijnent wille niet ondergaan.

THURMER.

Wat wilt gij toch onöphoudelijk met uw' *armen* Rudolf? Wees zoo goed en beklaag hem maar niet te vroeg! En wat betreft de vernedering, waarvan gij spreekt, die kon ten langen laatste wel eens *u*, en niet Rudolf ten deel vallen, als er niet spoedig een einde aan die klucht komt, de meisjes hebben somtijds wonderlijke luimen.

EDUARD.

Een meisje uit den hoogeren stand zal toch bezwaarlijk verliefd raken op mijn' neef.

THURMER.

Bij zulke gelegenheden is dikwijls de duivel in 't spel! — Derhalve is het onvermijdelijk noodig, dat Marie uit hare dwaling geholpen worde.

EDUARD.

Dat zal zij binnen weinige minuten zijn, want-

neer slechts mijn waarde papa de vriendelijkheid wil hebben, om mij het terrein ruim te laten.

THURMER.

Kon men zich maar op u verlaten!

EDUARD.

Den knoop van een' *éléganten* roman te ontwarren, is — vergeef mij — toch veeleer de zaak van een' jongen minnaar dan van een' papa! Ik geloof, dat zij komt! Och! laat mij met haar alleen!

THURMER.

Nu, welaan dan! win, als gij kunt, uw proces bij het meisje, ik ga onderwijl bij den vader, schenk hem onvervalschten, ouden wijn, en tracht hem op uwe zijde te brengen.

(Hij vertrekt.)

EDUARD.

Papa zou mij bijna angstig gemaakt hebben, maar neen, neen! slechts frisch er op los! Als ik mij door mijn' neef uit den zadel liet ligten, dan zou ik, waarachtig! geen' mijner vrienden uit de residentie meer onder de oogen durven komen!

TWEEDE TOONEEL.

EDUARD, MARIE.

(Marie treedt, in gedachten verdiept, uit de zijdeur op, zonder Eduard te bemerken.)

MARIE.

Over een uur, zeide ik hem, zou hij zich hier doen

doen vinden. Waarom zeide ik niet, nu oogenblikkelijk? — Ach, ik wilde tijd winnen, om mij met moed te wapenen, en ik word met elke minuut angstiger. Het onderhoud, dat mij te wachten staat, zal mij, in elk geval, een pijnlijk gevoel veroorzaken; want is Eduard de man, voor wien ik hem houde, dan zal ik hem vreesselijk diep bedroeven, wanneer ik hem het vergrijp zijns vaders ontdek, en is hij het niet, dan ligt mijn schoon ideaal in duigen.

EDUARD.

Mijne Freule —

MARIE.

Ha! .... gij hier, Mijnheer Van Thurmer! (*Ter zijde.*) Die ontbrak mij juist! (*Luid.*) Wat verlangt gij?

EDUARD, *zwaarmoedig.*

U mijnen gelukwensch aan te bieden, bij uwe op handen zijnde verloving.

MARIE.

Spaar dien vrij, tot dat *ik-zelf* iets van eene op handen zijnde verloving weet.

EDUARD.

O, ontveins het niet! Het is mij maar al te wel bekend, dat mijn overgelukkige neef —

MARIE.

Uw neef doet aanzoek om mijne hand, maar tot een huwelijk zijn twee willen noodig.

EDUARD.

Alzoo hebt gij u nog niet voor hem verklaard?

MARIE, *met een' zucht.*

Nog niet!

EDUARD.

Gij zegt dat op een' regt verdrietigen toon, Freule. —

MARIE.

Ik geloof, dat uw eeuwigdurend gezucht ook mij besmet heeft!

EDUARD.

De traan, die in uw oog glinstert, logenstraft de boertige wending, waarmede gij mij ontsnappen wilt. — Freule, gij zijt niet gelukkig!

MARIE.

En gij niet een weinigje diskreet!

EDUARD.

Vergeef mij, wanneer ik de grenslijn van aangenomen gebruiken overschrijd, deze stond is zoo gewigtig, dat hij den band der *étiquette* slaakt.

MARIE.

Daar doet hij dan toch niet wel aan — de *étiquette* heeft hare goede zijde.

EDUARD.

Freule! beken het mij, gij bemint mijn' neef niet?!

MARIE, *bijna weemoedig.*

Dat gaat u niets aan!

EDUARD.

Niets? En de hoop van mijn geheele leven berust op deze veronderstelling!

MA-

MARIE, *half voor zich.*

Dan staat zij op zwakke voeten.

EDUARD.

Want — neen, neen! ik kan het gevoel mijns harten niet langer bedwingen — ik bemin u, Marie — ik heb u bemind van het eerste oogenblik af aan, dat ik u zag!

MARIE.

Wat zegt gij mij daar? Dat voegt immers in 't geheel niet!

EDUARD.

Waarom niet? Ik heb gezwegen, zoo lang mijn neef u vreemd bleef, ik heb van het voordeel mijner vroegere kennismaking geen gebruik tegen hem willen maken, maar thans, nadat hij, als *pretendent*, u is nader gekomen, thans staat het mij vrij te spreken.

MARIE, *op eenen beleefden, hoffelijken toon.*

Ik wenschte, dat gij van die vrijheid geen gebruik maakte. (*Ter zijde.*) Welk een voorval! en dat juist nu, nu ik geheel andere zaken in 't hoofd heb!

EDUARD.

Schaamt gij u de liefde van eenen armen jongeling?

MARIE.

Dat ik dit niet doe, zal ik misschien nog heden bewijzen.

EDUARD, *verheugd.*

Versta ik u wèl?

MARIE.

Neen, gewis niet!

EDUARD.

Eenmaal deedt gij mij hopen, dat ik u niet onverschillig ware.

MARIE.

Dat ik mij aan u laat gelegen liggen, dat ik belang in u stel, zult gij eerlang gewaar worden.

EDUARD.

Eenmaal deedt gij mij hopen, dat uw hart tot mij overhelde.

MARIE.

Dat — vergeef mij — is geheel tegen mijn' wil geschied.

EDUARD.

Omdat gij de plannen uwer familie niet wilt dwarsboomen, omdat gij niet tegen het verlangen uws vaders wilt handelen, niet waar?

MARIE.

Natuurlijk!

EDUARD.

Maar hoe —? Wat zoudt gij gedaan hebben, als ik in Praag voor u ware verschenen, met de aanspraken van mijn' neef?... Of, als ik thans voor u verscheen, met den naam en de regten van mijn' neef?.... Marie, wat zoudt gij doen?

MARIE.

Ach, mijn lieve Mijnheer Van Thurmer — thans denk ik niet meer zoo als toen!

EDUARD, *verschrikt.*

Niet?!

MA-

MARIE.

Thans — vergeef het mij — thans zou ik u niet nemen, al waart gij ook een koning!

EDUARD.

Wat heeft mij de goede opinie doen verliezen, die gij van mij hadt opgevat?

MARIE.

Niets ter wereld! Ik heb sints dien tijd slechts eene nog betere opinie opgevat van een' ander'.

EDUARD.

Marie!

MARIE.

Ik kan u niet helpen, het is nu eenmaal zoo, en daarom is 't het eerlijkste, dat ik het u vrij en ronduit zeg.

EDUARD.

Die *andere*, van wien gij spreekt, is toch wel niet mijn neef?

MARIE.

Hij is het, als gij het dan volstrekt weten wilt. Hij of niemand wordt mijn man!

EDUARD.

Dat is om razend te worden!

MARIE.

Zoo spoedig wordt men niet razend.

EDUARD.

Door een' landjonker uit den zadel gesmeten! Domkop, domkop die ik was!

DERDE TOONEEL.

De vorigen, BEATE.

BEATE, *tot Eduard.*

Heer Jonker, de heer Graaf Van Leistenfeld vraagt naar u. Hij wil u spreken, gij moest bij hem komen, schielijk, schielijk.

EDUARD.

Ik kom, ik kom! Is er iets bijzonders voorgevallen, dat hij met zoo veel drift naar mij laat vragen?

BEATE.

Onze genadige heer heeft zich, gedurende een kwartier, met hem opgesloten, en heeft hem zoo even eerst verlaten, met een heel verdrietig gezigt, meer weet ik niet.

EDUARD.

Ik begrijp het! (*Ter zijde.*) Nu barst de donderbui boven mijn hoofd los, en ik ben nog daarenboven de gefopte! (*Tot Marie.*) Ik heb de eer, u mijn kompliment te maken.

(*Hij vertrekt.*)

MARIE, *hem achterna ziende, voor zich.*

En dezen man heb ik heden morgen nog bijna gemeend te beminnen?! Wat gelooft men niet al, wanneer ons hart nog vrij is!

VIER-

VIERDE TOONEEL.

MARIE, BEATE.

BEATE.

Mijne genadige Gravin! ik wilde u niet gaarne onbescheiden voorkomen, maar ik ben eene bejaarde vrouw, en reeds sedert de tijden van tante Sommer hier op het landgoed aangesteld. In alles, wat de familie Van Thurmer aangaat, stel ik het hoogste belang, en op dit oogenblik is het geheele huis er vol van, dat gij de bruid zijt van onzen jonker Eduard. Mag ik wel vragen, of dat waar is?

MARIE.

En als dat nu waarheid ware, zou het u dan mishagen?

BEATE, *eenigzins bedenkelijk.*

Wel!....

MARIE.

Wel....? Dat klinkt juist niet zeer vleijend voor mij.

BEATE.

O, Freule, gij verstaat mij verkeerd! Als ik mij over uw huwelijk zoo niet verheugen kan, als ik misschien moest, dan is dit niet, omdat ik eene andere bruid, — maar omdat ik een' anderen bruidegom had gehoopt te begroeten.

MARIE.

Een' anderen bruidegom?

BEA-

BEATE.

Och ja, lieve Freule! — Mijn' goeden jonker Rudolf; voor hem, had ik gedacht, voor hem zoudt gij u verklaard hebben.

MARIE.

Voor Rudolf?

BEATE.

Is hij niet een aardig, knap jong mensch?

MARIE.

O ja, dat is niet te ontkennen.

BEATE.

En zijne inborst!.... O, genadige Freule! als gij u de moeite eens gegeven hadt, om zijne inborst te doorgronden! — Daarbij is hij, ofschoon hij minder rijk is dan zijn neef, toch ook op lang na geene partij, die te verachten is, want, zoo als mij, een uurtje geleden, de kamerdienaar van jonker Eduard in vertrouwen verteld heeft, is de genadige heer voornemens, hem, na zijn' dood, dit landgoed hier te vermaken.

MARIE.

Dit landgoed? — Dat ware iets! (*Voor zich.*) Dus is de oude Thurmer toch niet geheel en al gepantserd tegen de schichten van zijn knagend geweten!

BEATE.

Het is, wel is waar, naauwelijks maar de helft van hetgene den jonker Rudolf eigentlijk zou toekomen.

MARIE, *ontsteld.*

Wat zegt ge? Wat komt dan jonker Rudolf toe?

BEATE.

Niets! niets! Dat woord is mij daar ontvallen, geheel en al tegen mijn' wil en zin!

MARIE.

Voor zoo verre ik weet, bezit de heer Van Thurmer geen' voetbreed gronds, die hem niet door de regtbanken is toegewezen.

BEATE.

O ja, zeker; — stel u dus gerust! Aan de uitspraak der regtbank wordt, door hetgeen ik en nog eenige anderen denken, niets van hare kracht ontnomen.

VIJFDE TOONEEL.

De vorigen, RUDOLF.

RUDOLF, *aan de deur.*

Gij hebt bevolen?....

MARIE, *voor zich.*

Daar is hij! (*Luid.*) Goede vrouw, ik wenschte gaarne met dezen heer eenige oogenblikken alleen te zijn.

BEATE, *op Rudolf wijzende.*

Met dezen?.... Met hem?!...?

MARIE.

O ja! Komt u dat niet natuurlijk voor?

BEATE.

Neen, zoo heel natuurlijk niet: — intusschen, zoo als gij beveelt, Freule!

(*Zij vertrekt.*)

ZESDE TOONEEL.

RUDOLF, MARIE.

(Rudolf maakt, zwijgend, eene buiging voor Marie; zij beäntwoordt dezelve mede zwijgende.)

MARIE, *voor zich.*

Alle moed ontzinkt mij! — O! het is eene zware verpligting, die ik op mij genomen heb.

RUDOLF, *voor zich.*

Wist ik maar, of Eduard haar reeds ingelicht heeft. — Voor en aleer ik niet weder Rudolf ben, kan ik niet vrij en onbeschroomd met haar spreken.

MARIE, *luid.*

Gij hebt aanzoek gedaan om mijne hand, Mijnheer Van Thurmer, en ik ben u antwoord schuldig op uwen vereerenden voorslag.

RUDOLF.

Eer gij verder spreekt, Freule, vergun mij eene vraag. Was mijn neef hier?

MARIE.

Ja, zeker was hij hier, die goede Rudolf!

RUDOLF.

Rudolf?!

MARIE.

Nu ja, heet hij niet zoo? — Hij snapte mij ongerijmdheden vóór, voor welke ik juist nu in 't geheel niet gestemd was.

RU-

RUDOLF, *voor zich.*

Zij weet alzoo nog van niets! (*Luid.*) Ongerijmdheden, zegt gij?

MARIE.

Die ik slechts ten halve aangehoord heb, want zaken van meer gewigt houden mij thans bezig.— Eduard! het is de wensch mijns vaders, dat ik mij met u in den echt verbind, mijn hart, — ik beken het, zonder blozen — stemt met dezen wensch in, en niettegenstaande dat, moet ik u eene voorwaarde stellen, zonder welker vervulling ik nimmer de uwe kan worden.

RUDOLF.

Waarin bestaat dezelve?

MARIE.

Dat kan ik u, helaas! niet zeggen, zonder u vooraf eene ontdekking te hebben gedaan, — eene ontdekking, die u zeer smartelijk zal vallen. Ik bid u, draag mij daarom geen' haat toe, en geloof, dat ik mijnen pligt een zeer zwaar en droevig offer breng, terwijl ik den vrede uwer ziel verstoor.

RUDOLF.

Gij doet mij ontstellen! Wat toch kan — — ?

MARIE.

Het grootste gedeelte van het vermogen uws vaders, niet waar, Mijnheer Van Thurmer, is afkomstig van de erfenis van uwe tante Sommer?

RUDOLF, *verbaasd.*

Mijns vaders? (*Voor zich.*) Ach, ja, ik vergat!

MARIE.

Dit landgoed, het landgoed Walbach en een kapitaal van veertig duizend daalders?

RUDOLF.

Ja wel!

MARIE.

Nu dan! Dat alles behoort van regtswege aan uw' neef Rudolf, want door de *testatrice* was het voor zijnen vader bestemd.

RUDOLF.

Aanvankelijk, ja, dat weet ik ook; maar zij heeft een tweede testament gemaakt.

MARIE.

Uw vader — ach! Eduard, dat ik dit zeggen moet — uw vader bragt haar daartoe, toen zij reeds niet meer wist, wat zij deed, toen ouderdom en ziekte hare geestvermogens verlamd hadden.

RUDOLF.

Laat u toch zulke leugens niet op de mouw spelden, Freule Marie! dat is die oude historie weêr van Juffer Beate, ik ken dezelve, maar ik heb'er nooit een woord van geloofd.

MARIE, *zeer ernstig.*

Daarin hadt gij toch groot ongelijk!

RUDOLF.

Babbelarij, nijd, laster! De heer Van Thurmer is niet in staat, om —

MARIE.

Ik heb bewijzen voor hetgeen ik aanvoer, en ik verklaar u, dat ik, hoewel met smart, uwe

hand

hand weiger, als gij het niet daarheen brengt, dat uw neef weder in het bezit van zijn eigendom gesteld worde.

RUDOLF.

Mijn neef? (*Voor zich.*) Het is ook waar! (*Luid.*) Bewijzen, zegt gij?

MARIE.

Dokter Braun, die, benevens een' anderen, door uwen vader omgekochte, getuige voor het geregt heeft bevestigd, dat Mevrouw Van Sommer haar tweede testament bij gezonden verstande heeft geschreven, is, in de vorige lente te Praag overleden. Hij was onze huisarts, een vriend mijns vaders, en wist, dat ik bestemd was, om de echtgenoot van des heeren Thurmers zoon te worden. Op den dag voor zijnen dood liet hij mij bij zich roepen, en, door gewetenswroegingen gemarteld, doch aan geen' man zijn geheim durvende te ontdekken, stelde hij mij, de bruid van Thurmers erfgenaam, in tegenwoordigheid van zijnen geneesheer en van den geestelijke, eene schriftelijke bekentenis zijner schuld in handen, en ik moest hem zweren, dat ik dezelve ten voordeele van Rudolf Thurmer zou aanwenden en doen gelden. — (*Zij haalt een geschrift te voorschijn.*) Hier is zij, de uiterste wilsbepaling van den berouwhebbenden zondaar — ziedaar, lees —! en overtuig u! —

(*Zij geeft hem het geschrift.*)

RUDOLF, *nádat hij, zigtbaar ontroerd, heeft gelezen.*

Dat had ik nimmer mogelijk gedacht! neen, dat nimmer!....

MARIE, *voor zich.*

Hoe diep beklaag ik hem!

RUDOLF, *voor zich.*

En alzoo zou ik —? ik —? — — En het zonderlingste toeval speelt *mij* dit dokument in handen!

MARIE.

Gij siddert, Eduard?

RUDOLF.

Ik sta verstomd, ik kan mijne gedachten nog niet verzamelen!

MARIE.

Herstel u! Kom tot u-zelven! — Alles zal goed eindigen, zoodra uw vader besluit, zich van den onregtvaardig verkregen' rijkdom te ontdoen.

RUDOLF.

Goed? Geheel goed? Nimmermeer!

MARIE.

Mijn bruidschat vergoedt ten deele het geldverlies.

RUDOLF, *voor zich.*

En wat vergoedt *mij* het geloof aan de trouw der mijnen?

MARIE.

En uw neef is een edelmoedig mensch, die de eer van zijn' oom verschoonen zal.

RU-

RUDOLF.

Eene eer, die verschooning behoeft, is geene eer meer. (*Voor zich.*).... Dat heeft hij mij aangedaan, *mij!*.... en ik heb hem zoo lief gehad!

MARIE, *medelijdend.*

Eduard!

RUDOLF, *in het papier ziende, voor zich.*

Hij is verloren, wanneer dit blad bekend wordt! En Eduard!.... mijn arme, goede Eduard!

MARIE.

Ik begrijp uwe smart!

RUDOLF.

Neen, neen! die begrijpt gij in 't geheel niet.

MARIE.

Maakt het verdriet u zoo onbillijk?

RUDOLF.

Onbillijk? Neen, dat maakt het mij niet — maar — — Ik ben een diep ongelukkig mensch! (*Hij zinkt op eenen stoel neder.*)

MARIE, *op een' smartvollen toon.*

Ongelukkig!?

RUDOLF, *staat op, vastbesloten.*

Neen, toch niet! De hemel beware mij! Heb ik gezegd ongelukkig? Foei! schande over mij! als ik dat gezegd heb! — Ik ben een dwaas, een dwaas, die zich door een blad papier uit het veld heeft laten slaan!.... Zijn er, buiten dit geschrift, nog andere bewijzen voor des dokters verklaring?

MARIE.

Neen. Met dit geschrift hebt gij geheel het lot, geheel het wel of kwalijk varen van uw' neef in handen.

RUDOLF.

Welnu, dan zeg ik, dat dit geschrift opgesteld is door een' waanzinnige, die, in ijlende koortsen, lag te zieltogen, dat hetzelve geen enkel woord waarheid bevat, en tot niets anders deugt, als om er de vlam mede aan te wakkeren! *(Hij treedt schielijk naar den schoorsteen en werpt het papier in de vlam.)*

MARIE.

Wat doet gij?! Hemel!!...

RUDOLF.

Zóó, zóó moet men te werk gaan met den boozen vijand! *(Hij vertrekt schielijk.)*

ZEVENDE TOONEEL.

MARIE, *alleen.*

Nog kan ik niet tot mij-zelven komen! — Was hij het inderdaad? — Eduard! dien ik voor den trouwsten, den regtschapensten mensch hield? — Schrikkelijke ondervinding, die ik gemaakt heb! — Ik zoude op hem gebouwd hebben, als op mij-zelven. Mijn vertrouwen zoo te misleiden! zich boosaardig te vergrijpen aan het pand der zaligheid van een' afgestorvene! — Kinderliefde en eergevoel hebben, wel is waar, meer deel aan

zij.

zijne daad dan eigenbaat — maar het hatelijke, het verachtelijke daarin wordt door deze veronderstelling toch slechts getemperd, maar niet weggenomen. *(Zij ziet in het vuur.)* Daar ligt het erfdeel van den wees, tot stuivende asch verteerd, en met hetzelve mijn geloof aan de menschheid en mijne hoop op aardsch geluk!

ACHTSTE TOONEEL.

MARIE, THURMER, DE GRAAF.

GRAAF, *tot Thurmer.*

Daar is zij, zeg wat gij te zeggen hebt, en zie, wat er nog aan te doen zij.

MARIE.

Ach, mijn vader! — Wat wilt gij hier, Mijnheer Van Thurmer?

THURMER.

Mijne waarde Freule! Daar wij oude lieden zoo eigentlijk slechts op de wereld zijn, om de dwaasheden der jongen te verontschuldigen en, zoo mogelijk, weder goed te maken, zoo zult gij het mij niet euvel duiden, als ik kom om uwe vergiffenis in te roepen voor eenen groven zondaar.

MARIE.

Van wien spreekt gij?

THURMER.

Van mijnen ligtzinnigen en verliefden zoon.

MARIE.

Als dat het geval is, dan verzoek ik u, uw geene verdere moeite te willen geven. Met mijnheer uw' zoon heb ik afgehandeld; — hij wordt nooit de mijne — nooit!

GRAAF.

Daar hoort gij het nu!

THURMER, *tot Marie.*

Wat zegt gij daar, Freule?

MARIE.

Ik heb hem hooggeacht, ja, ik stond op het punt, om hem te beminnen, maar *één* oogenblik was genoeg, om mij nog ter regter tijd, te doen zien, wat ik van zijn karakter moet denken, en thans is hij mij een voorwerp van tegenzin.

THURMER.

Zou het mogelijk zijn, dat eene jeugdige overijling —

MARIE.

Overijling?!.... noemt gij aldus eene ontvreemding?! — Maar ik vergeet, dat het u allezins voegt, om den heler uwer misdaad te verdedigen.

GRAAF.

Marie, gij spreekt in raadsels!

MARIE, *op Thurmer wijzende.*

Voor dezen heer gewis niet.

THURMER.

Ik zweer u, Freule, dat ik u daar even in 't geheel niet verstaan heb.

MA-

MARIE.

En gij spraakt echter van uwen zoon? — Zoude hij zich niet op zijnen meesterlijken streek tegen u beroemd hebben? Voor weinige oogenblikken is hij hier van mij af gegaan, en gij moet hem voor mijne deur ontmoet hebben.

THURMER.

Mijn' zoon?

GRAAF, *tot Thurmer.*

Met uw verlof! Een oogenblik! — (*Tot Marie.*) Marie, van welken zoon van Mijnheer spreekt gij?

MARIE.

Heeft hij dan meer dan één' zoon? — Van Eduard, van denzelfden, die mij dezen morgen is voorgesteld geworden.

GRAAF, *lagchende.*

Ha! nu begrijp ik het! — En wat heeft die Eduard dan misdreven?

MARIE.

Ja, mijn vader, eindelijk zult gij het geheim vernemen, hetwelk ik u, om uw gevoel voor eenen vriend te sparen, zoo lang verzwegen heb. Deze heer — (*Op Thurmer wijzende.*) — zie, de angst in zijne trekken staaft reeds de waarheid van hetgeen ik voorheb te zeggen, — deze heer heeft zijnen neef schandelijk beroofd, daar hij zich, door list en verrassing, van de erfenis eener wankelmoedige, naar ligchaam en ziel verzwakte, vrouw, heeft meester gemaakt.

GRAAF, *bijna op een' verwijtenden toon.*

Marie!....

THURMER, *doodsbleek.*

Gravin — ik verwonder mij — ik ben — — hoe! zulk eene beschuldiging — zonder eenige bewijzen —

MARIE.

Het bewijs, het onömstootelijkste bewijs, berustte in mijne handen. Eene schriftelijke bekentenis van den stervenden dokter Braun.

THURMER, *doodelijk ontsteld.*

Dokter Braun?! — — Waar is dat papier?

MARIE.

Ik gaf het aan uwen zoon.

THURMER.

Aan mijn' zoon? Aan welken?

MARIE.

Aan den eenigen, dien ik ooit als zoodanig gekend heb.

THURMER.

God!... dan ben ik onteerd!... (*Hij wankelt en dreigt neêr te zinken. — De Graaf grijpt hem schielijk en brengt hem naar een' stoel.*)

GRAAF.

Wilhelm! Wilhelm!.... Marie! hier! hier!... ondersteun hem! (*Hij roept naar buiten.*) Hulp! hulp! Is er niemand in de nabijheid?!

NE-

NEGENDE TOONEEL.

De vorigen, RUDOLF.

RUDOLF.

Wat is 't? Wat verlangt gij? Wat is hier voorgevallen? — (*Hij ziet Thurmer.*) Ach, mijn arme vader!

THURMER, *die zich een weinig hersteld heeft.*

Wat... wien zie ik?! (*Hij keert zich van Rudolf naar de andere zijde tot Marie.*) Dezen man — (*Op Rudolf wijzende.*) — dezen man — gaaft gij het papier?

MARIE.

Ja, helaas! dat deed ik, door zijn eerlijk, zijn openhartig voorkomen verblind. Maar hij heeft — wees voldaan over uwen erfgenaam, Mijnheer Van Thurmer —! — hij heeft den onbeschaamden moed gehad, om hetzelve voor mijne oogen te verbranden.

THURMER.

Te verbranden, zegt gij?

MARIE.

Ja! Vrees dus hier op aarde geen' aanklager meer. Wanneer de hemelmagt niet onmiddellijk tegen u opstaat, wanneer de graven zich niet openen, en de dooden tegen u getuigen, dan is uwe misdaad voor den wereldschen regter niet meer te bewijzen.

THURMER, *beproeft te spreken en kan niet; na eenen korten zelfstrijd stort hij zich in Rudolfs armen.*

Rudolf! Rudolf!... Redder mijner eer!

MARIE.

Rudolf!!

GRAAF.

Zijn neef!

MARIE.

Zijn neef!?

GRAAF.

Ja. Waarom gij misleid zijt geworden, zult gij later vernemen.

MARIE, *tot Thurmer.*

Alzoo... uw neef? Dezelfde, die —

THURMER.

Dezelfde, ten wiens voordeele het papier van den dokter sprak. O, Rudolf! hoe kan ik u ooit vergelden, wat gij heden voor mij gedaan hebt?

MARIE, *voor zich.*

Dus heeft mijn hart zich niet in hem bedrogen.

RUDOLF, *tot Thurmer.*

Ei! Waartoe dit alles, mijn waarde vader?! — Wees toch stil en maak geen ophef van die historie! Het doet mij reeds verdriet genoeg, dat gij van dat leelijke, verwenschte papier iets te hooren zijt gekomen. Ben ik niet uw zoon? Moet ik u, bij mijne opvoeding, niet tevens dank weten voor al het goede, dat er misschien in mij wezen mag? — En gesteld, gij hadt u in

vo-

vorige tijden al eens door den boozen vijand laten verblinden, mag ik dan dulden, dat men dat nu onder de menschen brengt?

TIENDE TOONEEL.

De vorigen, EDUARD.

EDUARD.

Is het gepermitteerd?

THURMER, *schrikt.*

Mijn zoon!

GRAAF.

Wat vangen wij nu met *hem* aan?

MARIE, *tot Thurmer en den Graaf.*

Wilt gij aan *mij* de ontwikkeling overlaten?

THURMER *geeft een teeken van toestemming.*

GRAAF.

Doe, wat gij wilt! (*Tot Thurmer.*) Laat haar begaan, Wilhelm, zij is gewis van ons allen daartoe het best berekend!

EDUARD.

Daar er dan niemand naar mij vraagt, zoo moet ik ongeroepen komen, om narigt in te winnen —

MARIE, *tot Eduard.*

Er zijn vele en gewigtige zaken voorgevallen, Mijnheer Van Thurmer, sedert wij elkander niet gezien hebben. Uw vader — want tegenwoordig weet ik, dat gij de zoon van dezen heer zijt — uw vader is op het punt geweest, om in een proces te worden betrokken, dat hem niet alleen

zij

zijn vermogen zou hebben kunnen kosten, maar ook zijn' goeden naam zeer had kunnen benadeelen.

EDUARD.

Hoe?!

MARIE.

Geloof, wat ik u zeg, maar vorsch niet naar de verdere omstandigheden; want, meer dan dat, wat gij daar van mij gehoord hebt, zult gij van deze aangelegenheid nimmer te weten komen — nimmer: — en waartoe ook zoudt gij er meer van verlangen te weten, daar bereids, door den getrouwen ijver van uwen neef, elke bemoeijing, elke poging der tegenpartij uws vaders is verijdeld geworden.

EDUARD.

Rudolf, dat was regt braaf van u gedaan!

MARIE.

Hij heeft als broeder omtrent u gehandeld, en daarvoor gevoelt uw vader zich ook verpligt, voor hem te zorgen als voor een' zoon, en staat hem dus, reeds nu, bij zijn leven, het landgoed af, welks bezit hij hem eerst na zijnen dood had toegedacht.

EDUARD.

Dat verheugt mij zeer!

MARIE.

Wat mij betreft, zoo zult gij mij, hoop ik, niet van woordbreuk beschuldigen, wanneer ik mijne hand reik aan den man, die mij, met uwe voorkennis, als de voor mij bestemde bruidegom,

is

is voorgesteld geworden, wien ik, als zoodanig, mijn hart heb geschonken, en die zich mijner liefde zoo waardig heeft getoond.

RUDOLF.

Marie! — Eduard!

EDUARD.

Hij is een goed mensch — — maak hem gelukkig!

RUDOLF, *tot Thurmer.*

Vader!

THURMER.

Ja — dat wil ik voor u zijn, in den volsten zin van het woord! (*Tot Marie.*) Daar, neem hem, bemin hem, houd hem hoog in waarde, want een' beteren man vindt gij, waarachtig! niet op aarde, dan mijn' Rentmeester!

Einde van het Vierde en laatste Bedrijf.

Dordrechtsch

Rolt

Voor Donderda

DE RENT

Blijspel in vier Bedri
Hoogduitsch van H
***van Saksen*, door**

De Heer van Thurmer
Eduard, zijn zoon . .
Rudolf, zijn neef . .
De Graaf van Leistenfel
Marie, zijne Dochter .
Juffer Beate, Huishouds
Louis, kamerdienaar .
Groen, een Pachter .
Lizette, kamenier . .

* 's GRAVENHAGE, 5 April. De Commissie tot herziening van de Grondwet zet dagelijks hare werkzaamheden met ijver voort.

— Gisteren avond werden in den Kon. Ned. Schouwburg, alhier, na de uitvoering van het Blijspel *de Rentmeester*, de volksliederen door het orkest uitgevoerd, welke met daverende toejuichingen werden begroet. Vervolgens werd door den Heer A. Peters het dezer dagen alhier uitgekomen Dichtstuk van den Heer R. H. van Someren, getiteld: *de Staats-Orkaan*, op eene voortreffelijke wijze voorgedragen. Daardoor deed hij bij de talrijke aanschouwers wezenlijke geestdrift ontstaan. Van alle kanten werd aangedrongen op eene herhaling der laatste coupletten, waartoe de Heer Peters dan ook overging. De Heer Peters werd vervolgens teruggeroepen en ontving van de aanwezigen de meest hartelijke en meest eenstemmige blijken van goedkeuring. Maar ook de Dichter werd toen op het tooneel geroepen, en dit geroep werd spoedig zoo luide en krachtig, dat de Heer van Someren aan dien wensch eindelijk meende te moeten gehoor geven. Ten tooneele verschenen en door den Heer Peters opgeleid zijnde, mogt hij de hulde der talrijke aanwezige scharen van alle zijden ontvangen.

* 's GRAVENHAGE, 5 April. De Commissie tot herziening van de Grondwet zet dagelijks hare werkzaamheden met ijver voort.

— Gisteren avond werden in den Kon. Ned. Schouwburg, alhier, na de uitvoering van het Blijspel *de Rentmeester*, de volksliederen door het orkest uitgevoerd, welke met daverende toejuichingen werden begroet. Vervolgens werd door den Heer A. Peters het dezer dagen alhier uitgekomen Dichtstuk van den Heer R. H. van Someren, getiteld: *de Staats-Orkaan*, op eene voortreffelijke wijze voorgedragen. Daardoor deed hij bij de talrijke aanschouwers wezenlijke geestdrift ontstaan. Van alle kanten werd aangedrongen op eene herhaling der laatste coupletten, waartoe de Heer Peters dan ook overging. De Heer Peters werd vervolgens teruggeroepen en ontving van de aanwezigen de meest hartelijke en meest eenstemmige blijken van goedkeuring. Maar ook de Dichter werd toen op het tooneel geroepen, en dit geroep werd spoedig zoo luide en krachtig, dat de Heer van Someren aan dien wensch eindelijk meende te moeten gehoor geven. Ten tooneele verschenen en door den Heer Peters opgeleid zijnde, mogt hij de hulde der talrijke aanwezige scharen van alle zijden ontvangen.